

Nagytarcsa Község

Települési Környezetvédelmi Program

Felelős tervező: Petrovics Zsolt okl. környezetgazdálkodási mérnök

2012.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Bevezetés	4
1. A Program tervezésének alapelvei, célja és felépítése	5
2. A település bemutatása	8
2.1 A település elhelyezkedése	8
2.2 A település rövid története	9
2.3 Természetföldrajzi adottságok ismertetése	9
2.4 A település népességi, gazdasági adottságainak bemutatása	11
3. Környezeti állapotfelmérés	13
3.1. Környezeti elemek állapota	13
3.1.1. Levegő	13
3.1.2. Víz	17
3.1.3. Talaj, felszínborítottság	24
3.1.4. A természet állapota	26
3.2. TELEPÜLÉSI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA	30
3.2.1. Települési környezet, infrastruktúra	30
3.2.2. Településszerkezet, az épített környezet állapota	38
3.3 KÖRNYEZET-EGÉSZSÉGÜGY	41
3.4. ÖNÁLLÓAN KEZELT HATÓTÉNYEZŐK	43
3.4.1. Hulladékgazdálkodás	43
3.4.2. Zajterhelés	47
3.4.3. Oktatás, nevelés, képzés	52
3.4.4 Környezetbiztonság	55
4. Nagytarcsa település SWOT analízise	56
5. Környezetvédelmi átfogó célok, a település környezetpolitikai stratégiája	57
6. Tematikus akcióprogramok	58
6.1 TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETMINŐSÉG	58
6.1.1 Településfejlesztés, rendezés	58
6.1.2 Zöldterület-gazdálkodás	59
6.1.3 Épített környezet	60
6.1.4 Károsodott területek helyreállítása	60
6.2 KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG	63
6.2.1 Levegőtisztaság-védelem	63
6.2.2 Biológiai allergének	63

6.2.3 Zaj- és rezgés	63
6.2.4 Vízhőminőség	64
6.2.5 Klíma és egészség	64
6.3 VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA	67
6.3.1 A vizek jó ökológiai állapotának elérése	67
6.3.2 Csatornázás, szennyvízkezelés	68
6.3.3 Ivóvízellátás	68
6.3.4 Bel- és külterületi vízrendezés	68
6.4 A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLELET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE	70
6.4.1 Környezeti nevelés, oktatás	70
6.4.2 Környezettudatos szemléletformálás	71
6.4.3 Fenntartható fogyasztói szemlélet kialakítása	71
6.4.4 Információs szabadság	71
6.5 TERMÉSZET ÉS TÁJVÉDELEM	74
6.5.1 A természeti táj és értékek védelme	74
6.6 FENNTARTHATÓ TERÜLET ÉS FÖLDHASZNÁLAT	76
6.6.1 Talajok védelme és fenntartható használata	76
6.7 ÉGHAJLATVÁLTOZÁS	79
6.7.1 Közlekedés	79
6.7.2 Természeti katasztrófák elleni védekezés	79
6.7.3 Energiagazdálkodás	79
6.8 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	81
6.8.1 Megelőzés	81
6.8.2 Hasznosítás	81
6.8.3 Ártalmatlanítás	81
7. A megvalósítás eszközei	83
7.1 PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, BESZÁMOLÓ KÉSZÍTÉSE	83
7.2 SZEMLELETFORMÁLÁS	84
7.3 TERVEZÉS, ENGEDÉLYEZTETÉS	85
7.4 INTÉZMÉNYRENDSZER FEJLESZTÉSE	86
7.5. ANYAGI FORRÁSOK MEGTEREMTÉSE	86
Irodalomjegyzék	89

Bevezetés

A természeti erőforrásokat nem fenntartható módon használja az emberiség, amivel párhuzamosan a környezetrombolás is jelentősen megnőtt. A kialakult helyzetet a kiváltó okok szintjén kell elsősorban orvosolni, és nem csupán a következmények szintjén. Ehhez jelentős szemléletváltásra lenne szükség. Mindezek figyelembe vételével kell meghatározni jövőbeni környezetvédelmi feladatainkat, melynek keretét Nagytarcsa községre vonatkozóan jelen települési környezetvédelmi program (a továbbiakban: Program) határozza meg. Az Országgyűlés 96/2009. (XII.9.) OGY határozatával elfogadta, a III. Nemzeti Környezetvédelmi Programot (a továbbiakban: NKP III). A 1995. évi LIII. törvény 48/A § (2) alapján a tervezés során az alacsonyabb szintű területi környezetvédelmi terveket a magasabb szintű területi környezetvédelmi tervekkel össze kell hangolni.

A Program céljáról, tartalmáról, megvalósításáról a környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik. A közelmúltban jelentős gazdasági változások mentek végbe a világban, hazánkban, melynek következtében a környezetvédelmi célok és prioritások is módosultak. A Program tervezési elvei a III. NKP-al összehangoltan lettek meghatározva, így nagyobb szerepet kap a tervezés során a település fenntartható fejlődési pályára való átállásának elősegítése, a szükséges intézkedések meghatározása. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a végrehajtás során az együttműködésre, a szubszidiaritás¹ és a decentralizáció elvére. Ezen elveket hivatott előmozdítani a környezetvédelmi törvény 2008. évi módosítása, mely változtatások a különböző tervezési szintek (országos, területi, települési) közötti kapcsolat megerősítésére, összehangolására irányul. A törvénymódosítás a programkészítés tartalmi elemeit is módosította, illetve kiegészítette. Ennek megfelelően a Program is az elkészült országos programmal összehangolva, a regionális és megyei tervezési szintek bevonásával készült el, figyelembe véve a tartalmi követelmények változását.

A tematikus akcióprogramok kidolgozása a különböző ágazati és szakpolitikai programok, tervek figyelembe vételével készültek.

---

¹ Kiegészítés, a hatalmi szintek közötti munkamegosztásról szól, a különféle kérdéseket a keletkezési szinten kell megoldani, a felsőbb hatalmi szint akkor lép közbe, ha azt az alsóbb szinten nem tudják megoldani

1. A Program tervezésének alapelvei, célja és felépítése

A települési környezetpolitikának feladata, hogy meghatározza a környezeti célokat és az elérésükhöz szükséges eszközöket. A környezetpolitikának a sokoldalú tervezési rendszerben elsősorban horizontális szakpolitikai szerepet kell betöltenie, ami biztosítja a környezetvédelmi szempontok érvényesülését a társadalmi-gazdasági tevékenységek során. A Program készítése során az ágazati stratégiákból, a szakterületi programokból adódó, környezetvédelmet érintő főbb törekvések is figyelembe vételre kerültek.

A települési környezetpolitika főbb kapcsolódási pontjai:

- A települési környezetpolitika - kialakításban, működtetésben egyaránt - kapcsolódik az EU vonatkozó szakpolitikáihoz és szabályozási eszközeihez.
- A Program célkitűzései a NKP III.-mal, a Megye Környezetvédelmi Programjával, valamint a Régió Stratégiai Tervével összhangban került meghatározásra.
- A települési környezetvédelmi program a települési környezetügy átfogó középtávú programja, mely más ágazati és szakterületi terveket és programokat is magába integrál. (pl.: Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, Energiapolitikai Konceptió, Nemzeti Erdőprogram, Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, Országos Kármentesítési Program, Szennyvíz-elvezetési és Tisztítási Program).
- Helyi Hulladékgazdálkodási Terv.

A célok és feladatok megfogalmazása a következő alapelvek alapján történtek:

- Helyi erőforrások fenntartható hasznosításának elve.
- A környezetvédelmi törvényben megfogalmazott alapelvek (elővigyázatosság, megelőzés, szennyező fizet, tájékoztatás, nyilvánosság).
- Szubszidiaritás, decentralizáció előmozdítása.

Kiemelt hangsúlyt kell helyezni a megelőzés elvére a jövőben. A Program túlmutat a hagyományos megközelítésekkel, az okozati, csővégi környezetpolitikával szemben az okokra, a "hajtóerőkre" is koncentrálni, ugyanis csak így van lehetőség megelőző környezetvédelemre. A Program célrendszerének meghatározása során fő szempont a hajtóerők, okozatok, tendenciák és a komplexitás vizsgálata volt.

A környezetvédelmi programok elkészítésénél alapvető szemléletváltásra van szükség mind a tervezők, mind az önkormányzatok részéről. A helyi települési stratégiai célkitűzéseket, a megyei és régiós stratégiai célkitűzésekhez kell igazítani. Megjegyezzük, hogy a Program feladata az öt éves

időtartamra szóló - felméréseken alapuló - stratégiai célkitűzések, az ehhez kapcsolódó intézkedések, cselekvési programok meghatározása. Nem feladata azonban a kapcsolódó intézkedési tervek kidolgozása (pl: zöldfelület-rendezési, kerékpárút fejlesztési, energiahatékonysági, stb.). A környezetvédelmi törvény előírásainak megfelelően a Települési Környezetvédelmi Programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmaznia kell:

- a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
- a zaj és rezgés elleni védelemmel,
- a zöldfelület-gazdálkodással,
- a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- az ivóvízellátással,
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- a kommunális szennyvízkezeléssel,
- a települési hulladék-gazdálkodással,
- az energiagazdálkodással,
- a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével

kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A törvény alapján a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja továbbá: a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen,

- a területhasználattal,
- a földtani képződmények védelmével,
- a talaj, illetve termőföld védelmével,
- a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
- a rekultivációval és rehabilitációval,
- a természet- és tájvédelemmel,
- az épített környezet védelmével,
- az ár- és belvíz-gazdálkodással,
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,

- a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Ahhoz, hogy az önkormányzat át tudja tekinteni a település területén jelentkező környezetvédelmi problémákat, kötelezettségük szerint priorálni és kezelni tudja azokat, megfelelő környezetvédelmi helyzetértékeléssel és szakmai stratégiai elképzelésekkel kell rendelkeznie. Ezek biztosításának egyik korszerű eszköze a Települési Környezetvédelmi Program. A Program célja, a környezeti jellemzők meghatározása, a meglévő környezeti értékek megóvása, a problémák feltárása, rangsorolása és javaslat készítése a prioritások megjelölésével a további feladatok meghatározására. Célja továbbá a környezetkárosító tevékenységek megelőzése illetve felszámolása, a környezeti állapot helyreállítása, a település lakossága, a környezet és a településen működő gazdasági szervezetek közötti harmonikus kapcsolat megteremtése, a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása.

A NKP III-al és a Megyei Környezetvédelmi Programmal összefüggésben, a környezeti célkitűzések a következők:

- a település légszennyezésének csökkentése,
- a település csatornázottságának fejlesztése,
- a szelektív hulladékgyűjtési rendszer fejlesztése,
- a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget, közérzetet és környezetet veszélyeztető szint alá történő csökkentése,
- a zöldfelületek fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban,
- környezetkímélő mezőgazdasági technológiák támogatása az agráriumban,
- a települési rendezési tervek és minden egyéb, természetes élőhelyeket esetlegesen érintő tervek környezet-szempontrú összehangolása.

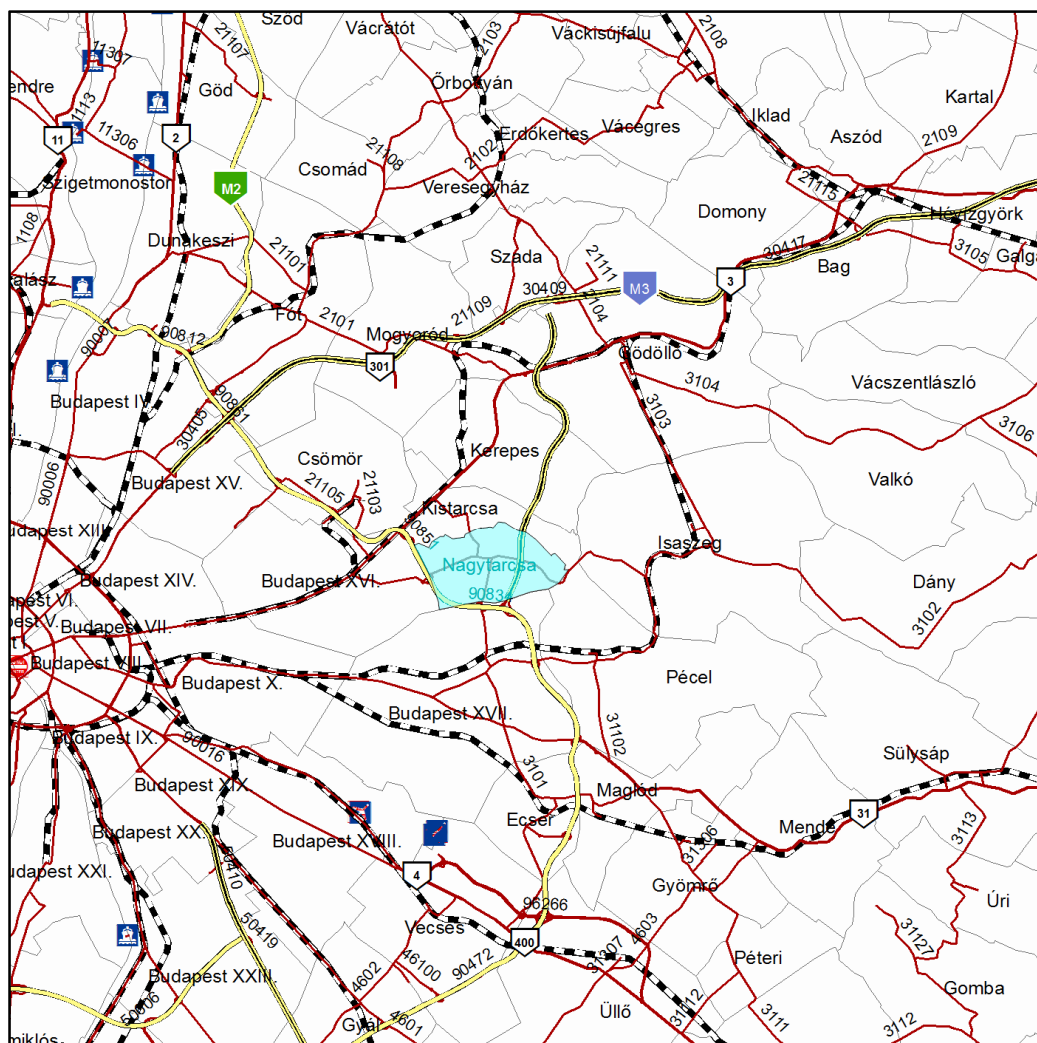
A Program a következőképpen épül fel: A 2. fejezetben kívánjuk bemutatni a települést, általános jellegű tájékoztatásként szolgál. A terület környezeti jellemzőit bemutató részt a 3. fejezet részletezi. Bemutatja a település környezetében elfoglalt helyét, rávilágít azokra a tényezőkre, folyamatokra és emberi tevékenységekre, amelyek a környezet helyzetét alakítják. A 4. fejezet tartalmazza a helyzetértékelést (SWOT analízis), mely fejezet előkészíti a tervezési feladatok stratégiaalkotását, a tervezési döntések megalapozását. Az 5. fejezet magában foglalja az átfogó célokat, a 6. fejezet pedig a tematikus akcióprogramokat. A 7. fejezet a megvalósítás eszközeivel foglalkozik, mely tartalmazza a tervezési, szabályozási és finanszírozási feladatokat, és javaslatokat ad a finanszírozás lehetséges forrásaira.

2. A település bemutatása

2.1 A település elhelyezkedése

A település Pest megyében található. Nagytarcsa a Budapesti Agglomeráció K-i szektorába, a Gödöllői (statisztikai) Kistérséghez tartozó, és Budapesttel közvetlenül határos, és mintegy 3.000 fő lélekszámú község. A település Budapesttől K-i irányban, a „0” km-től mintegy 20 km távolságra és autóval kedvező esetben félórányi utazási időre található a Pesti hordalékkúp-síkságon. Nagytarcsával közvetlenül határos Budapest XVI. kerülete, Budapest XVII. kerülete, Pécel és Kistarcsa. A településen áthaladó országos közutakon (3102, 3101. j. ök. utak) a szomszédok közül közvetlenül csak Pécel nem közelíthető meg. A közúti kapcsolatokon kívül vasúti megközelítési lehetőséggel nem rendelkezik Nagytarcsa.

1. térkép: település elhelyezkedése (forrás: TeiR)

2.2 A település rövid története

A környék már az őskortól lakott terület volt, amit az itt feltárt vas, illetve szkíta leletek is bizonyítanak, de találtak itt 10. századból való magyar köznépi temetőt is. Az első írásos említése 1352-ből származik, a második 1403-ból. A település akkor még Tarcsa néven létezett, majd a 15. század környékén vált ketté. A déli rész Tarcsai Csík lett, amit később Csíktarcsaként emlegettek. Ezzel a névvel először egy 1546-ból származó íráson említik. 1733-tól Grassalkovich Antal Gödöllői birtokához tartozik. 1819-ben evangélikus templom épült, ami helyén 1931-ben újat emeltek. 1935-ben római katolikus templom is épült. A 20. század elején kapta a ma is használatos Nagytarcsa nevet. Az I. világháború után főleg mezőgazdasággal, azon belül is tejtermeléssel kezdtek foglalkozni a helyiek. 1938-ban Sztehlo Gábor evangélikus lelkész megszervezte az ország első bentlakásos parasztnépfőiskoláját, amely 1944-ig működött. Egyik épülete a Falumúzeum. (forrás: Wikipédia).

2.3 Természetföldrajzi adottságok ismertetése

Magyarországot természetföldrajzi adottságai alapján, nagytájakra, azon belül középtájakra, a középtájakat kistájcsoporthoz, majd a kistájcsoporthoz kistájakra osztották fel. Az MTA Földrajztudományi Kutató Intézete 1990-ben elkészítette eme felosztás szerint Magyarország kistájainak kataszterét. A második, korszerűen átdolgozott, és további kutatások alapján bővített kiadás 2010-ben jelent meg. A könyv tartalmazza a kistájak domborzati, földtani, éghajlati, vízrajzi adottságait, növényzetének, talajainak ismertetését, sajátos táji adottságait és tájtipológiai összegzését. Nagytarcsa település a *Pesti hordalékkúp-síkság* kistáj része. Az alábbiakban, a kistáj jellemző domborzati, földtani, éghajlati, vízrajzi, és talajtani adottságait a Kistáj-kataszterből ismertetjük.

Domborzat

A kistáj 98 és 251 m közötti tszf-i magasságú. K felé lépcsőzetesen, a magasabb teraszok irányába emelkedik. Ezek nagyjából É-D-i irányú sávjait a Duna bal parti mellékfolyóinak völgyei Ny-K-i irányban mozaik- és sakkáblaszzerűen szabdalják. Az átlagos relief 8 m/km². K és D felé az értékek csökkennek. A keresztirányban völgyközi hátakkal formált magasabb teraszok eróziós és deráziós völgyekkel rendkívül gazdagon szabdalják. A felszín döntő többsége közepes magasságú, tagolt síkság. D-felé a Gyáli patak irányába, ahol a felszínt a futóhomokformák uralják, a magasabb teraszok a fiatalabb, alacsonyabb teraszokkal egy szintbe kerültek, s a domborzat elveszítette teraszos jellegét. A D felé nyitott, félmedence szerűen megjelenő kistáj jellemző domborzati formái fluviális és deráziós úton képződtek.

Földtani adottságok

A kistáj alapját képviselő harmadidőszaki rétegek Ny-ról K felé fiatalodnak, s egyre magasabb orográfiai helyzetben találhatók. Ezek a képződmények egymással párhuzamosan futó ÉNy-DK-i irányú törésvonal-rendszerrel tömbökre tagolódtak. A pleisztocén legelejétől képződő dunai hordalékkúp orográfiailag hasonló, de kronológiailag épp ellentétes képet mutat, ugyanis kelet felé haladva a legidősebb pleisztocén képződmények pannóniai üledékére települve találhatók.

Éghajlat

Mérsékelt meleg, száraz éghajlatú kistáj, de É-on már közel a mérsékelt hűvöshöz és a mérsékelt szárazhoz. Egész évben kevéssel 2000 óra alatti napfénytartam valószínű. Nyáron 800 órán, télen mintegy 180 órán át süt a nap. Az évi középhőmérséklet 10,0-10,2 °C. A fagymentes időszakok hossza 188 és 198 nap közötti. Az évi csapadékösszeg É-on 580-600 mm, a középső és D-i részeken 550-580 mm. Évente 30-33 hótakarós nap a valószínű, az átlagos maximális vastagsága 20 cm körüli. Az ariditási index É-on 1,17-1,21 a középső és d-i vidékeken 1,21-1,28.

Talajtani adottságok

A kistáj területének 27%-át a főváros település-területe foglalja el. A talajok nagy része a Duna homokhordalékán képződött. Ezek a talajtípusok a futóhomokok (8%), a gyenge termékenységű humuszos homokok (19%). Az allúviumon képződött réti talajok kiterjedése 11%-os. A táj K-i magasabb térszínű területeinek barnaföldjei jelentős területi hányaddal szerepelnek (26%).

Vízrajz

A Gödöllői dombságtól a Duna-völgy felé lejtő területet az egymással párhuzamosan a Dunába futó patakok tagolják. Gyáli-főcsatorna 32 km, 380 km². A tájat a száraz éghajlat alatt jelentős vízhiány jellemzi. A talajvíz mélysége É-ról D-re 6 m-ről 2 m-ig emelkedik. Mennyisége elég jelentős, a magasabb teraszrendszerek között 2-3 l/s.km², míg az alacsonyabb lépcsőkön 3-5 km². Kémiai jellegében a kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos típus az uralkodó. Az artézi kutak mélysége alig haladja meg az 50 m-t.

2.4 A település népességi, gazdasági adottságainak bemutatása

A település lakónépességének alakulása folyamatosan növekvő tendenciát mutatott az elmúlt időszakban. Az állandó elvándorlások száma 153 fő, az állandó odavándorlások száma 186 fő, az élve születések száma 45 fő, a halálozások száma pedig 36 fő volt 2010-ben.

A település lakónépességének változását a 2/1. táblázat szemlélteti:

2/1. táblázat: település lakónépességének változása (forrás: KSH)

Település neve	1990. év	1999. év	2001. év	2004. év	2008. év	2010. év
Nagytarcsa	2571	2890	2748	3100	3488	3738

1. diagram: lakónépesség alakulása

Mint budapesti agglomerációs településen, Nagytarcsán is egyre erősödően érezhetőek az agglomerációs hatások. A település részére Budapest biztosítja a felsőfokú ellátás (pl. kórházak, egyetemek, színházak stb.) döntő részét, de a középfokú ellátásban (pl. középiskolák) is jelentős szolgáltatásokat nyújt. A települési munkaerő felesleg foglalkoztatását is jelentős mértékben a főváros biztosítja (ingázás). Nagytarcsa a fővárosi népesség egyik kitelepülési célterülete. A helyi népességnövekedés fő forrása a budapesti népességkiáramlás, de más országrészekből és országokból is megfigyelhető a népességbeáramlás. A kitelepülők egy része azonban megtartja budapesti munkahelyét, így a lakosságnak ez a része csak lakik itt, és esetleg még esetenként az alapfokú közintézményi szolgáltatásokat is Budapesten veszi igénybe. Az életszínvonal várható emelkedésével bizonyosan számítani lehet az "öslakos" népesség Budapest irányába fellépő igényeinek emelkedésével

is. A község korábbi járási központjával - Gödöllővel - való hagyományos igazgatási kapcsolatai hosszútávon is megmaradnak. A környező nagyobb települések (elsősorban Kistarcsa) munkahelyteremtő és egyéb intézményi jellegű szolgáltatásait távlatilag is igénybe fogja venni a helyi lakosság.

Az utóbbi évtizedekben a munkanélküliség megjelent, majd a munkanélküliek száma is megemelkedett. A népesség foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlása, összetétele a megyei átlagtól kedvezőbb, amennyiben a terciér szektor részaránya kisebb a megyei átlagnál. Az ingázók aránya a településen 40,1 %. Az összes ingázó aránya a megyei községek átlagában 31 %, míg a megyei összes település átlagában 28 %, a megyei városok átlagában pedig 24,5 %. Látható e számokból, hogy a település munkavállalóinak tekintélyes része ingázni kényszerül, így Nagytarcsa agglomerációs település. Az ingázási adatokból látható, hogy a naponta ingázó dolgozó, az összes helyben lakó aktív kereső 69,1 %-át teszi ki. (A település aktív keresőinek száma a helyi munkahelyek számához képest jóval magasabb volt.) Az ingázás a tanulók körében is megfigyelhető markáns jelenség (61,8 %).

A helyi ipari park az M0 keleti szektorában, az 55. kihajtó mellett (Nagytarcsa-Rákosliget) az M0-tól 500 méterre, M31-től 1 km-re található.

3. Környezeti állapotfelmérés

3.1. Környezeti elemek állapota

3.1.1. LEVEGŐ

A környezeti levegő szennyezettségét az ipari-, szolgáltatói tevékenységekből, lakossági fűtésből, valamint a közlekedésből származó légszennyező anyagok együttesen határozzák meg. A szennyező ipari tevékenységek, forgalmas közlekedési útvonalak közelében a szennyező anyagok koncentrációja lényegesen magasabb, mint a szennyező forrásoktól távol. Az ország levegőminőségét a vonatkozó kormányrendelet alapján az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) méri és értékeli. Az OLM automata mérőhálózatból és manuális (RIV) mérőhálózatból áll. Az automata mérőhálózat 32 településen 59 mérőállomást foglal magába. A mérőhálózatot a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) irányítása mellett a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek (felügyelőségek) üzemeltetik. A levegőminőség minősítésére alkalmas mérőhálózat nem működik a településen. A legközelebbi manuális mérőhely Budapest (XVII. Ferihegyi út 117., XVI. Centenárium 22.) található, ezen mérőhelyek adatai nem reprezentatívak a település levegőminőségi állapotára vonatkozóan.

3.1. táblázat: A légszennyezettség éves és 24 órás egészségügyi határértékei a 4/2011 (I.14.) VM rendelet 1. számú melléklete szerint:

Légszennyező anyag típusok	Éves határérték $\mu\text{g}/\text{m}^3$	24 órás határérték $\mu\text{g}/\text{m}^3$
CO _x	3000	5000
Szálló por (PM10)	40	50
Kén-dioxid	50	125
Nitrogén-dioxid	40	85

A településen belül a legnagyobb forgalmat a 3102 és a 3101 számú főközlekedési út bonyolítja. Szezonálisan jelentkezik a lakossági fűtési eredetű kibocsátás, amely a gázfűtésre való áttéréssel jelentősen mérséklődött. Az 5/2011 (I.14.) VM rendelettel módosított, 4/2002 (X.7.) KvVM rendelet 1. és 2. számú mellékletének figyelembe vételével Nagytarcsa település, a légszennyezettségi zónába sorolás alapján, az 1. zónacsoportba (Budapest és környéke) tartozik

3/2. táblázat: a 1. zónacsoport szennyező anyagok szerinti jellemző besorolása:

Légszennyező anyag megnevezése	Csoport	Zóna típus ismertetése
Kén-dioxid	E	Azon terület, ahol a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.
Nitrogén-dioxid	B	Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.
Szén-monoxid	D	Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.
PM ₁₀	B	Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.
Benzol	E	Azon terület, ahol a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

A település levegőminőségét jelentősen befolyásolja Budapest főváros, az M31-es és M0-s közlekedési utak közelsége. A település lényegében egy nagy forgalmú utak által körbehatárolható gyűrűben található (Kistarcsa 3-as út, M0, M31). Nagytarcsa vonalától délre az uralkodó szélirány az ÉNy-i, átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s közötti. Sajnos az uralkodó szélirány sem kedvező a település fekvését tekintve, hiszen Budapest felől érkezik, jelentős háttérszennyezettséget okozva.

A 2002-2010. évi időszakra vonatkozóan a Vidékfejlesztési Minisztérium adatbázisa nem tartalmaz bejelentett szennyezőanyag-kibocsátó pontforrás adatokat. A lakossági gázellátási program gyorsütemű megvalósításának eredményeként a településen a hőenergia termelés során jelentős mértékben csökkent a kén-dioxid és a szilárd légszennyező anyag kibocsátás. Az egyedi és lakossági fűtések energiahordozó felhasználásából keletkező emissziók a szén-, olaj- és gáztüzelésből származó átlagos légszennyezőanyag kibocsátások összehasonlításával jellemezhetők.

Kén-dioxid kibocsátás

A szilárd tüzelőanyagok, szénfajták éghető kéntartalma 0,7-6,0% között változik, így a primer energiahordozók közül a legkedvezőtlenebbek az emissziós paraméterei. A tüzelő- és fűtőolajok maximális kéntartalma 0,5.-2,0% között mozog, míg a földgáz és propán-bután gáz összes kéntartalma legfeljebb 100 mg/m³ lehet. A tüzelőolaj fűtés kén-dioxid emissziója mérsékeltnak, míg a gáztüzelés elenyészőnek tekinthető. Számítások alapján a 2010. évben **462 kg** volt a kén kibocsátás a gáztüzelés során a településen (részletes számítás 3.2.1.5 fejezet).

Szén-monoxid kibocsátás

A szén-monoxid képződése a tüzelési módtól és a hőtermelő berendezés kialakításától függ. A szén-monoxid égéstermékben való jelenléte általában az égés tökéletlenségére utal. Az alacsony műszaki

színvonalú berendezések esetén számolhatunk jelentősebb mértékű kibocsátással, mely javarészt a széntüzelésnél fordul elő. A gáz- és olajtüzelésű berendezések esetén az égéstermék szén-monoxid tartalma hígítatlan száraz égéstermékre vonatkoztatva nem lehet több 0,1tf%-nál, mely koncentráció megfelelő beállítás esetén nem lép fel. A fajlagos emisszió érték mindkét energiahordozónál max. $1,5 \times 10^{-3}$ kg/h. A 2010. évben **5180 tonna** volt a CO₂ (szén-dioxid) kibocsátás a gáztüzelés során (részletes számítás 3.2.1.5 fejezet).

Nitrogén-oxidok kibocsátása

Az égéstermékben jelenlévő nitrogén származékok (NO_x, NO, NO₂, stb.) jelentős része magas hőmérsékleten (1500 °C felett) az égési levegő nitrogénjéből és oxigénből keletkezik. A gáz- és olajtüzelés fajlagos emisszió értéke max. 3×10^{-4} kg/kWh. A széntüzelés fajlagos nitrogén-oxid légszennyezőanyag keletkezése ennél kevesebb.

Szilárdanyag kibocsátás

Az égéstermék káros szilárd szennyezőanyaga a korom és a pernye. Legkedvezőbb kibocsátást gáztüzelés esetén tapasztalhatunk. A fajlagos emisszió értéke max. $1,5 \times 10^{-6}$ kg/kWh. A tüzelőolajok hamutartalma maximum 0,1%. Ennek a mennyiségnek csupán egy része emittálódik. A fűtőfelületen a por teljes mennyiségének 1/3-2/3 része lerakódik, mely rontja a tüzelés hatásfokát. Széntüzelés esetén az égéstermékben lévő káros szennyezőanyag mennyisége függ a hőtermelő berendezés kialakításától és az energiahordozó hamutartalmától. Általánosságban elmondható, hogy a szilárdanyag emisszió mértéke a rostély típustól és légtechnikától függően $(0,05-0,2) \times G_{\text{hamu}}$ (keletkező hamu mennyisége) összefüggéssel jellemezhető.

A fajlagos értékek alapján szorgalmazni kell a gázellátó rendszerre való további rácsatlakozást, illetve a Pb-gázzal való átmeneti környezetkímélő fűtések kialakítását, melyek alkalmasak a későbbiekben a földgázra való átállásra.

Tilos a légszennyezés, valamint a **levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése**, továbbá a levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezettséget okoz! Bűzkibocsátással járó környezeti hatásvizsgálat, vagy egységes környezethasználati engedély köteles tevékenységek, illetve létesítmények esetében a bűzterhelőnek védelmi övezetet kell kialakítani. A felügyelőség a védelmi övezet nagyságát engedélyben, a légszennyező forrás határától számított legalább 300, legfeljebb 1000 méter távolságban lehatárolt területben határozza meg. A védelmi övezet kialakításával kapcsolatos költségek a bűzterhelőt terelik.

Nagytarcsa Község Önkormányzat Képviselő-testületének 33/2005(XI.30.) sz. rendelete tartalmaz előírásokat Nagytarcsa közigazgatási területén az avar és a kerti hulladék égetésről.

Nagytarcsa község belterületén avart, kerti hulladékot égetni csak abban az esetben szabad, ha annak szelektív hulladékgyűjtőben elhelyezésére, vagy komposztálására nincs lehetőség, illetve ezek a megoldások indokolatlanul magas költséggel járnának.

Külterületen tarlót, gyomos területet, nádast, stb., égetni, amennyiben annak területe a 100 m²-t meghaladja, csak a tűzoltóság előzetes értesítése után szabad. Az égetés idejét úgy kell megválasztani, hogy a keletkező füst a közúti forgalmat ne zavarja. Az égetés teljes időtartama alatt az ingatlan tulajdonosának jelen kell lenni, valamint biztosítania kell, hogy a tűz a szomszédos területekre ne terjedjen át. Ennek érdekében megfelelő tűzoltó eszközt, illetve oltóvizet biztosítania kell. Az égetés befejezésekor ellenőrizni kell, hogy újragyulladás nem következhet be.

Kerti hulladékot, avart égetni minden év március 1. napjától május 31. napjáig, illetve szeptember 1. napjától november 30. napjáig szerdai és pénteki napokon (kivéve, ha ünnepnap ezekre a napokra esik), 08 - 18 óra között szabad. Az égetés befejeztével a további füstölést is meg kell szüntetni.

Amennyiben országos hatáskörű szerv, illetve a jegyző a fenti időszakon belül általános tűzgyűjtési tilalmat rendel el, a tilalomban foglaltakat be kell tartani. Az avarral, kerti hulladékkal sem együtt, sem külön nem szabad égetni környezetszennyező anyagot (pl. mezőgazdasági fóliát, permetezőszer csomagolást, stb.), kommunális hulladékot, építési hulladékot (fólia, szigetelőanyag hulladék, cementeszsák, stb.) Kommunális hulladékot, építési hulladékot, egyéb környezetszennyező anyagot (fóliát, permetezőszer csomagolóanyagot, gumit, szigetelőanyag hulladékot, stb.) zárt rendszerű tüzelőberendezésben (vegyes tüzelésű kazán, kályha) is tilos elégetni.

Összességében elmondható, hogy a település levegőjének minőségét alapvetően, nem a településen belüli kibocsátások, tevékenységek, hanem a háttérszennyezés (Budapest, forgalmas utak) befolyásolja. Mivel a legközelebbi mérőállomások adatai nem reprezentálják a település levegőminőségét, ezért szükség lenne helyi mérések elvégzésére az év több szakaszában, a levegőminőség meghatározására, alakulásának nyomon követésére.

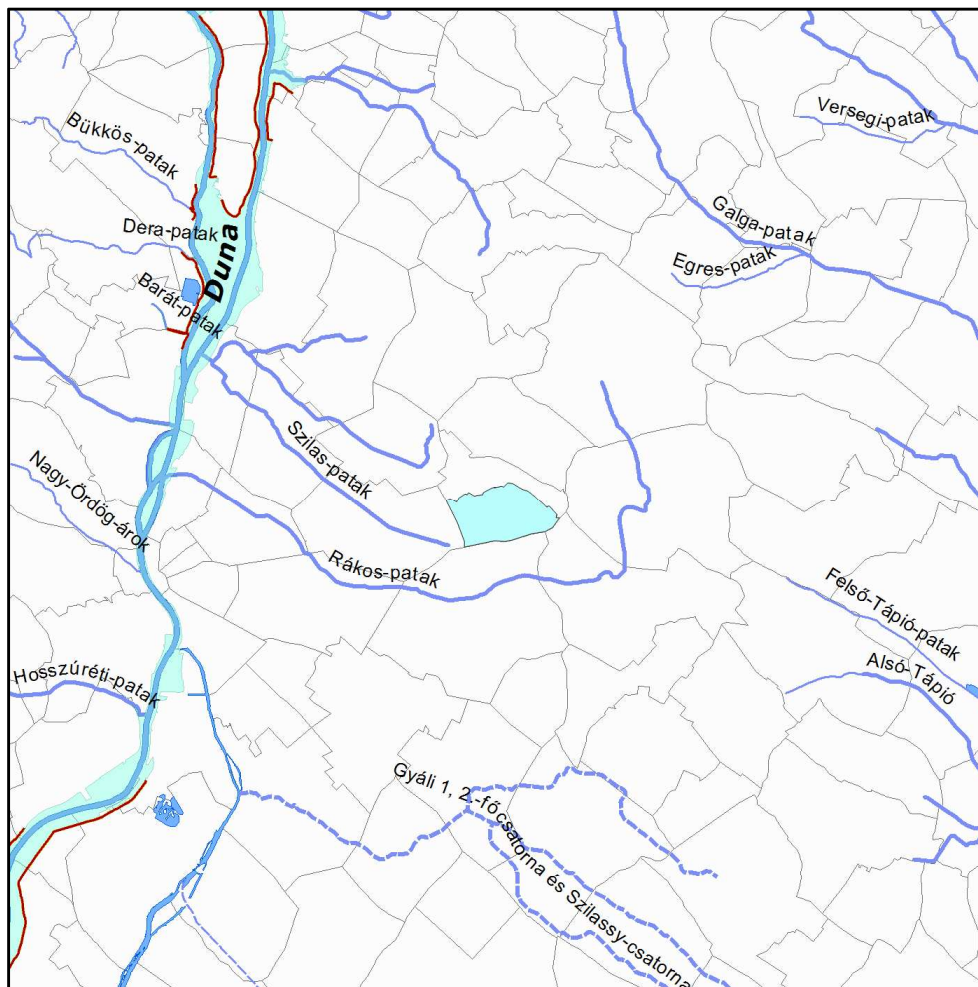
3.1.2. Víz

Víz nélkül nincs élet. A környezetvédelem egyik legfontosabb feladata tehát a víz védelme. A vizek mennyiségi és minőségi védelmét, valamint a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást biztosítanunk szükséges, és az esetleges károsodásokat meg kell előzni. A lakosság tájékoztatása nem mindig megfelelő, ösztönözni kell a vízbázisok védelmére, a takarékos vízhasználatokra, a szennyvízgyűjtés,- elvezetés,- tisztítás fontosságára, a vízi környezet megóvására.

Felszíni vizek

Az utóbbi időszakban az ország felszíni vizeinek minősége jelentősen romlott. Ennek okai a túlzott igénybevétel, valamint a magas szennyezőanyag-kibocsátás. A probléma mérséklése helyi és globális szinteken egyaránt égetően fontos. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítéséhez Magyarország területét - amely teljes egészében a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik - 42 tervezési alegységre osztották fel. Nagytarcsa község a **Közép-Duna tervezési alegységhez** tartozik.

2. térkép: víztestek a település környezetében (forrás: TeiR)

Az Európai Unió vízpolitikájának, a Víz Keretirányelvnek célja, hogy 2015-re a felszíni és felszín alatti víztestek jó állapotba kerüljenek. Az általános célkitűzések között szerepel:

- a vizekkel kapcsolatban lévő élőhelyek védelme, állapotuk javítása
- a fenntartható vízhasználat elősegítése a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmével
- a vízminőség javítása a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével
- az árvizeknek és aszályoknak a vizek állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatásainak mérséklése

A vizek VKI szerinti jó állapota egyrészt az emberi egészség, másrészt az ökoszisztémák állapotából indul ki. Akkor tekinthetők a vizek jó állapotúnak, ha az ivóvízellátásra, vagy egyéb használatokra (rekreáció, öntözés) használt vizek minősége megfelel a használat által szabott követelményeknek, illetve a vizektől függő természetes élőhelyek működését nem zavarják az ember által okozott változások. Vízfolyások és állóvizek esetén a jó ökológiai és kémiai (vízminőségi) állapot, felszín alatti vizeknél a jó kémiai és mennyiségi állapot elérése a cél 2015-ig. Ettől az általános környezeti célkitűzéstől csak részletes társadalmi és gazdasági elemzések alapján lehet eltérni. A határidő indokolt esetben 2021-re vagy 2027-re kitolható, vagy esetleg enyhébb célkitűzések tehetők.

A víztestek állapotértékelésének eredményét, a kitűzött célok eléréséhez szükséges intézkedéseket a vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) foglalja össze. Hatályba lépett a 10/2010. (VII.18.) VM rendelet a felszíni víz vízszennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának módszereiről. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a víztestekre meghatározott környezeti célkitűzések (jó állapot, illetve jó potenciál) megadott határidőre történő eléréséhez és megőrzéséhez biztosítani kell a VM rendeletben rögzített vízszennyezettségi határértékek betartását.

A 3/3 konkrét intézkedéseket tartalmazza a vízgyűjtő tervezési alegység Nagytarcsa környékét érintő vízfolyásokra vonatkozóan.

3/3. táblázat: Konkrét intézkedések és célkitűzések a tervezési alegység Nagytarcsa környékét érintő vízfolyásain

A víztest neve	A víztest kategóriája	A víztest ökológiai állapota	A víztest kémiai állapota	Környezeti célkitűzés	Határidő (célkitűzés teljesülése)	A mentesség (derogáció) oka (időbeni mentesség vagy enyhébb célkitűzés oka)	Intézkedések Általánosan alkalmazott intézkedések: Területi agrárintézkedések (TA1-TA7), Szennyvízprogram (SZ1,CS1), Halászati és horgászati jó gyakorlatok (VG2, VG3, PT1), Települési intézkedések(IP7), Víztakarékosság (FE3), Kárelhárítás (KÁ1, KÁ2), Utak, vasutak vízelvezetése (ME1). Ezek ott szerepelnek a táblázatban, ahol a célkitűzés miatt hatásukat mérlegelni kell.
Rákos-patak felső	természetes	nem jó	~	a jó állapot elérhető	2021-re	T3: Az intézkedések után az ökoszisztéma helyreállításához időre van szükség G3: Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák	TA1ésTA2: Művelési mód és/vagy művelési ág váltás dombvidéken erózió- és nitrát érzékeny területeken HM2: Meder rehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon fenntartással HM5: Szennyezett üledék egyszeri eltávolítása (vízminőség javító kotrás) IP4 Völgyzárógátas tározókkal kapcsolatos intézkedések (üzemeltetés, jó halászati vagy horgászati gyakorlat) DU1: Duzzasztók üzemeltetése az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével (szükség szerint a duzzasztás megszüntetése) DU3: Hallépcső, megkerülő csatorna építése SZ2: Meglévő szennyvíztisztító telep hatásfokának növelése a befogadó vízminőségének védelme miatt a Szennyvíz Programban előírtakon felül TE3: Belterületi jó (vízvédelmi) gyakorlat TA7: Állattartótelepek korszerűsítése
Rákos-patak alsó	természetes	nem jó	~	enyhébb ökológiai és kémiai állapot	2027-re	M2: Nincs jó műszaki megoldás G1: Az intézkedések az aránytalan költségek miatt nem érik meg	HM2: Meder rehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon fenntartással HM5: Szennyezett üledék egyszeri eltávolítása (vízminőség javító kotrás) HM6: Települési, ill. üdülőterületi mederszakaszok rehabilitációja SZ5: Illegális szennyvízbevezetések megszüntetése TE3: Belterületi jó (vízvédelmi) gyakorlat
Szilas-patak és vízgyűjtője	természetes	nem jó	~	a jó állapot elérhető	2027-re	M2: Nincs jó műszaki megoldás G4:Társadalmi korlát (a gazdaságon kívül eső kemény ellenérdek) G1: Az intézkedések az aránytalan költségek miatt nem érik meg	HM2: Meder rehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon fenntartással HM5: Szennyezett üledék egyszeri eltávolítása (vízminőség javító kotrás) HM6: Települési, ill. üdülőterületi mederszakaszok rehabilitációja

A felszíni vizek jellemzését szolgáló rendszeres mintavételi és vizsgálati tevékenység az alapja a Víz Keretirányelv végrehajtásának, mert nélküle a fennálló állapot jellemzése és az intézkedések hatásának nyomon követése nem lenne lehetséges. A megbízható állapotértékelésen alapul valamennyi későbbi, javító szándékú beavatkozás, majd a végrehajtott intézkedés eredményességének vizsgálata.

A **Szilás-patak** két forrásból ered, az egyik a Kerepestől nyugatra található Látó-hegy, míg a másik a Kerepestől délkeletre álló Hüdői-hegy lába. Kerepesen leginkább Malom-pataknak nevezik, míg Újpalotán Palotai-pataknak. Útja során Kerepes Szilasliget nevű részéből kiindulva keresztülhalad Kistarcsa, majd Nagytarcsa belterületén, ahonnét egy éles kanyarral Cinkota felé veszi az irányt. Az MO gyorsforgalmi út alatt áthaladva éri el Budapest XVI. kerületét, ahol az 1978-ban, mesterségesen kialakított Naplás-tóba torkollik. Innen egy mesterséges lefolyó indítja további útjára Mátyásföldön, Rákospalotán és Káposztásmegyeren, keresztül, ahol a Megyeri-erdő alatt beleömlik a Mogyoródi-patak. Onnan mintegy másfél kilométer megtétele után, nem messze a Megyeri hídtól végül a Dunába torkollik. Vízhozama Nagytarcsa területén 0,14 - 0,16 m³/s. A patak mentén több, különböző mértékben védett terület került kialakításra. A Naplás-tó és környéke 1997 óta természetvédelmi terület, míg a XV. kerületben található Turjános 1999 óta fővárosi védelem alatt áll.

A Szilas-patak a Duna bal parti mellék-vizeinek egyik összegyűjtője a Gödöllői-dombságban, több ágban ered. Kerepestől nyugatra a 248 méter magas Látó-hegy aljában és Kerepestől délkeletre a Hüdői-hegy (288 méter) lábánál fakad. Medre jó darabig pleisztocén kori homokos, kavicsos üledékben halad. Kerepesig Malom-patak, Nagytarcsa és Cinkota között. A Malom-patak Kerepesen vízmosások hálózatára bomlik, völgytalpa csak Kerepestől délre, Kistarcsánál kezdődik. A patak egy másik ága Nagytarcsától keletre hasonló, még jellegzetesebb vízmosásos területen ered. Néhol 10-15 méterre vágódik be a löszbe. A patak Kerepes és Nagytarcsa közötti, nagyrészt észak-déli irányú völgye a kavicsstakaró és a homok határán alakult ki. Nagytarcsától a völgy délnyugatnak, majd a Cinkotai-erdőnél északnyugatnak fordul, és átvág egy újabb kavicsstakarót. Cinkota és Rákosszentmihály között két terasza alakult ki. A Megyeri-erdő alatt a Szilas-patakba beömlik a Mogyoródi-patak, s a két vízfolyás mintegy másfél kilométert tesz meg a Duna árterén, majd a Dunába torkollanak. Mielőtt a két patak találkozna, a Pesti-síkság legidősebb hordalékkúp-kavics szintjét (átlagosan 180-250 térszín feletti magasság) fogja közre. Erre a területre is jellemzőek a mély eróziós völgyek és vízmosások. A Mogyoródi patakkal együtt a Szilas-patak vízgyűjtő területe 169 km², anélkül 85 km².

A vízgyűjtőt főként laza szerkezetű homokos-kavicsos pleisztocén kori üledék borítja, emiatt a patak nagyon csekély lefolyású, négyzetkilométerenként mindössze 2 liter/másodperc. Nedves időben,

nagyobb záporok után ez az érték 250 liter/másodpercet is elérhet. Amikor heves árvize találkozik a Mogyoródi-patakéval, a vízhozam meghaladhatja a 28 köbméter/másodpercet is. A medrét csak 5 köbméter/másodperces maximális vízhozamra építették ki, s régebben a torkolata közelében gyakran okozott nagy elöntéseket. Ezért az utolsó 3,6 kilométeres szakaszát gátak közé szorították.

1994. január 1-től a felszíni vizek minősítése a MSZ 12749 szabvány szerint történik hazánkban. A szabvány vízfolyásonként az országos törzshálózat keretében írja elő a mintavételek helyét, és annak gyakoriságát, és meghatározza felszíni víz minősítésének szempontjait. Az országos törzshálózati mintavételi helyhez tartozó mérési pont a településen nem található, sajnos így a Szilas-patak települést átszelő szakaszára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre megfelelő információk a vízminőségről.

A közvetlen felszíni vizekbe történő ipari és egyéb kibocsátások a "hagyományos" szennyező anyagok (szerves anyag, tápanyagok) esetében ismertek, az emissziók jellemzéséhez a kibocsátók bevallása (VAL-VÉL lapok) alapján a Felügyelőségek adatbázisa szolgáltat információt.

A településen folytatott helytelen mezőgazdasági gyakorlat szintén jelentős diffúz szennyezést okozhat. Az állattartás, a helytelen trágyázási szokások (gyepek, kiskertek), a szikkasztás, az illegális hulladéklerakás, és mindezekkel egyidejűleg a csapadékvíz elvezetés megoldatlansága, illetve a minél gyorsabb vízvezetésre való törekvés diffúz szennyezést eredményez, amely egyaránt veszélyezteti a felszíni és a felszín alatti vizeket. Az egyre nagyobb hidrológiai aktivitást mutató területeken a beszivárgás mértéke csökken, a felszíni lefolyás mennyisége pedig ezzel párhuzamosan gyarapszik. A csapadékvíz szennyeződése három, térben és időben elkülönülő, egymást követő és részben befolyásoló folyamatra bontható: 1) Szennyeződés a légtérben, 2) a felszíni lefolyás során és 3) a csatornahálózatban. Száraz időszakokban a burkolt felületeken különböző forrásból származó szilárd anyagok (és a szilárd részecskékhez kötődő egyéb szennyezők) halmozódnak fel.

A szennyezők forrásai:

- A légszennyező anyagok száraz kiülepedése háztetőkön;
- közlekedési eredetű és egyéb légszennyezők száraz kiülepedése utakon és parkoló felületeken;
- utcai szemét (beleértve az állati ürüléket is), kosz, por és növényi maradványok felhalmozódása burkolt felületen;

- az utak és a tágabb értelemben vett épített környezet kopástermékeinek felhalmozódása a burkolt felületeken;
- járművekből származó kopástermékek (fém, gumi) és folyadékok (ásványolajfélések);
- természetes vízvezető medrek, burkolatlan területek eróziója;
- zöldfelületekre kiszórt növényvédő szerek és műtrágya;
- trágyadombok, hulladék lerakók csurgalékvizeti;
- valamint a téli útszórás.

A szennyező anyagokat a felszíni lefolyás gyűjti össze és a vízvezető rendszer szállítja el a befogadóba. A burkolt felületekről a csapadék és azzal együtt a szennyezőanyagok szinte veszteség nélkül folynak le, az elszigetelt burkolt felületekről viszont a mellettük lévő, vízáteresztő területekre kerül, ahol nagyrészt a talajba szivárog (tehát azt szennyezheti). A szennyező anyagok egy része a hordalékhoz kötődve (az elsodort szilárd szemcsék többnyire az alsó mérettartományból kerülnek ki), másik része pedig oldott formában mozog a felszíni lefolyással (egyes anyagok oldódását a csapadék savassága erősen befolyásolhatja). A befogadót elérő terheléseket itt is a csökkenési és dúsulási folyamatok szabják meg.

Felszín alatti vizek

A talajvizek minőségét a földtani közeg adottságai, a hidrometeorológiai viszonyok alakulása, és az emberi beavatkozások határozzák meg. Nagytarcsa település a 27/2004. (XII.25.) KvVM, rendelet szerint felszín alatti víz szempontjából fokozottan és kiemelten érzékeny területen helyezkedik el.

A 43/2007. (VI.01.) FVM rendelet B rész, valamint a 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés aa- bc- és bd- (olyan terület ahol a fő porózus vízadó összlet teteje a felszíntől számítva 50 m-nél kisebb mélységben van) pontjában foglaltak szerint, nitrátérzékeny területek MePAR szerinti blokkok szintjén Nagytarcsán:

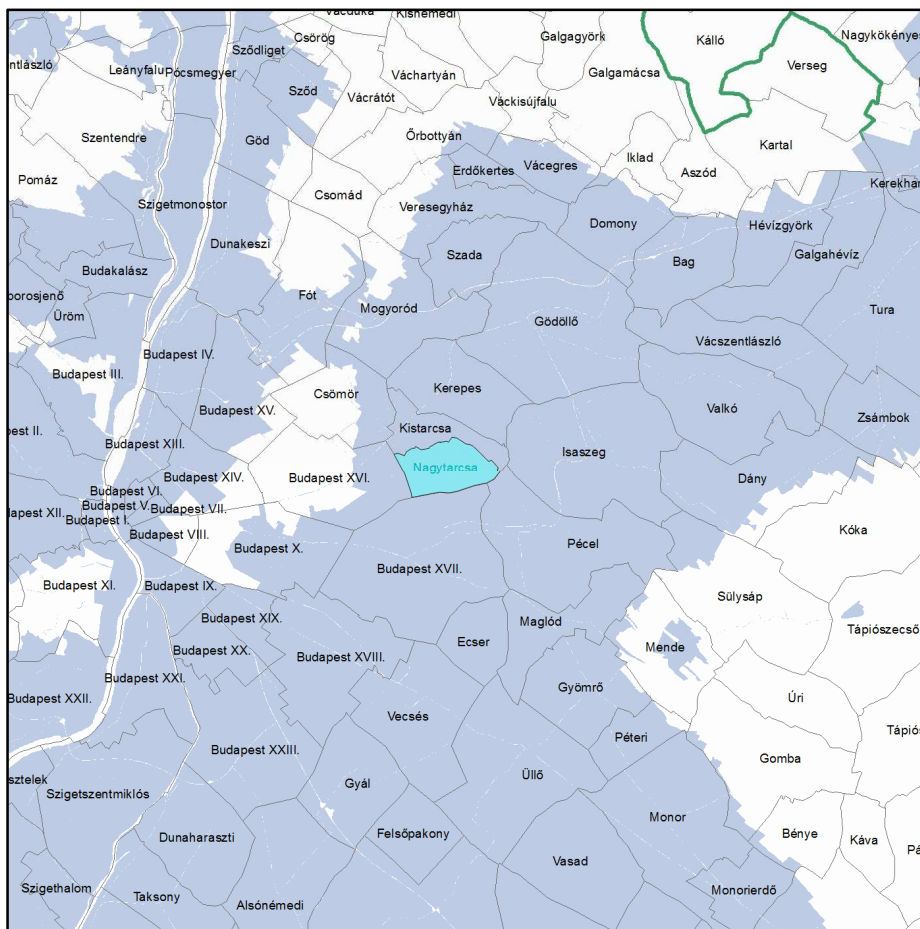
Q9950-P-05 Q9JC0-5-05 Q9LR0-M-05 Q9RK0-L-05 Q9W50-A-05 QA0R0-2-05 QA5K0-1-05 QADR0-F-05 QAJC0-6-05 QAKK0-E-05 QALR0-N-05 QAMY0-W-05 QAP50-5-05 QAXC0-L-05 QAYK0-U-05 QC350-K-05 QC5K0-2-05 QC7Y0-J-05 QCEY0-Q-05 QCRK0-N-05 QCUY0-5-05 QCYK0-V-05 QD0R0-4-05 QDDR0-J-05 QDQC0-F-05 QDUY0-6-05 QDW50-E-05 QDYK0-W-05 QE0R0-5-05 QE4C0-V-05 QE6R0-C-05 QEAC0-3-05 QEH50-2-05 QELR0-R-05 QEP50-8-05 QEW50-F-05 QF0R0-6-05 QF7Y0-M-05 QFW50-H-05 QJ6R0-F-05 QJ7Y0-P-05 QJAC0-6-05

A 43/2007. (VI.01.) FVM rendelet A/2 rész, valamint a 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés ab- (valamennyi ivóvíz ellátási célt szolgáló tározó vízgyűjtő területe) és bb- (üzemelő és

távlati ivóvízbázis, ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló vízkivétel külön jogszabály szerint kijelölt vagy lehatárolt védőterülete) pontjában foglaltak szerint, nitrátérzékeny területek MePAR szerinti blokkok szintjén Nagytarcsán: AD4C0-E-05 QAW50-C-05 QC6R0-9-05 QCKK0-F-05 QCMY0-X-05 QCP50-6-05 QD1Y0-C-05 QD5K0-3-05 QD6R0-A-05 QD7Y0-K-05 QDEY0-R-05 QDP50-7-05 QDTR0-X-05 QE5K0-4-05 QE7Y0-L-05 QE950-U-05 QEQC0-H-05 QF950-V-05

A tágabb térségben a vízadó rétegek elsősorban a pleisztocén és a felsőpannon rétegek. Nagytarcsa szűkebb térségében a vízműkutaknál a 75-98 m közötti felső-pannon rétegekből történik a vízkivétel.

3. térkép: nitrátérzékeny területek (forrás: TeiR)

A területen mezőgazdasági tevékenységet folytatóknak a helyes mezőgazdasági gyakorlat kötelező elemeit tartalmazó, országosan egységes, összehangolt cselekvési program alapján kell eljárniuk (lásd részletesen: 6.6.1. fejezet).

3.1.3. TALAJ, FELSZÍNBORÍTOTTSÁG

A talaj állapotának ismerete és az állapotváltozás nyomon követése kiemelten fontos feladat. E célból hozták létre a Környezetvédelmi Információs és Monitoring Rendszert, valamint ennek egy speciális alegységét, a *Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszert (TIM)*. A TIM országos mérőhálózata 1236 mérési pontot foglal magába, melyeket kisebb természetföldrajzi egységek reprezentatív területein jelölték ki, a jellemző talajsajátosságokat követve. Az 1236 pontból 865 található mezőgazdasági területen.

A TIM programkeretében a helyszíni feltárásokat és az évenkénti mintavételt a megyei MgSzH Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságok talajvédelmi felügyelői végzik. A talajminták laboratóriumi vizsgálata a 3 regionális talajvédelmi laboratórium feladata. A vizsgálatokat végző laboratóriumok akkreditáltak. A TIM helyszíni és laboratóriumi munkáinak a koordinálását az MgSzH Központ Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága látja el.

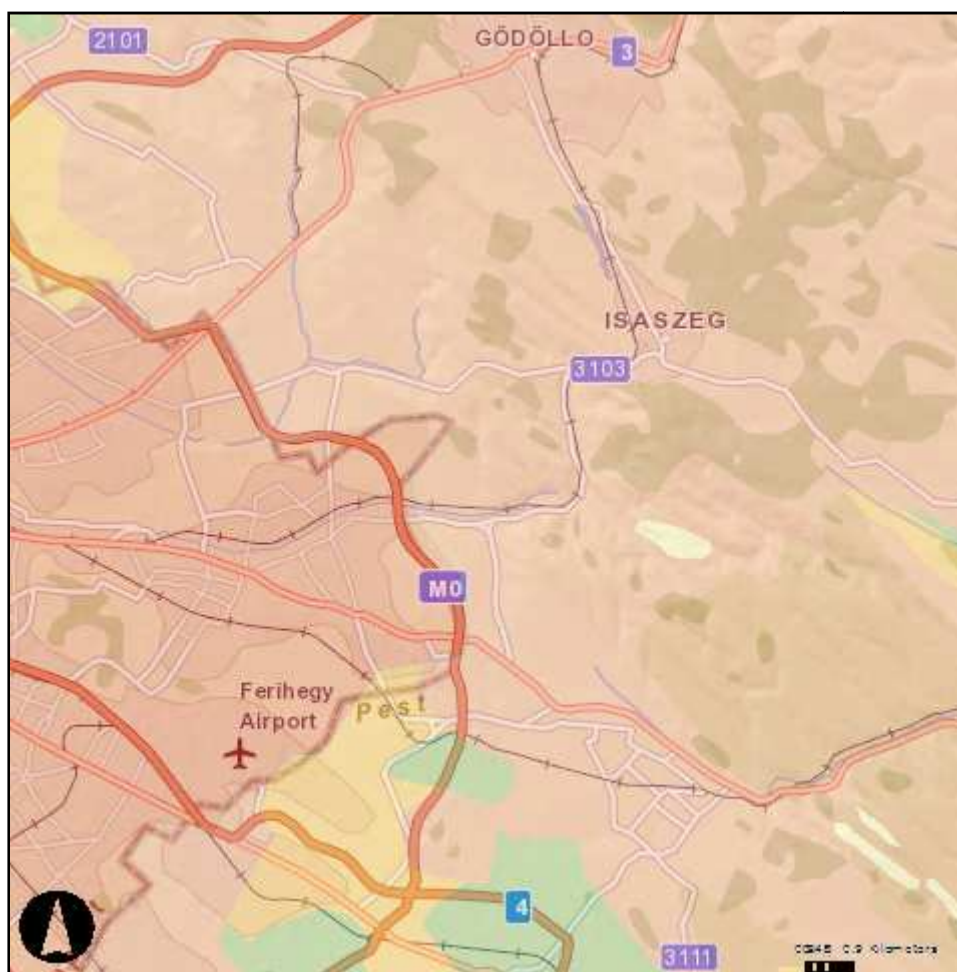
A mezőgazdasági területekre jellemző, hogy közepes heterogenitású területek, ahol gyenge szervesanyag tartalmú (50-100t/ha) homok, homokos vályog talajok találhatóak, melyek átlagosan semleges, de foltonként gyengén savanyú kémhatásúak.

A talajminőséget rontó talajhibák közül a legjelentősebb az erózió, ezen kívül a több helyen előforduló defláció, savanyúság, a 25 % feletti mészfelhalmozódás, valamint a magas talajvíz okoz problémát. A helytelen talajhasznosítás eredményeként fokozatos minőségromlás következhet be, ezért a talajvédelemre nagy figyelmet kell fordítani.

A település területének egytizede erdő, illetve rét-legelő terület. Ezek a növényzettel egész éven át fedett, biológiailag értékes területek a talajerózió és defláció ellen az ott található talajoknak a legjobb védelmet biztosítják. Az erdőterületek, erdősávok a különböző funkciójú területhasználatok közé ékelődve egyrészt a szomszédos területek felé terheléscsökkentő védelmi funkciót töltenek be, másrészt tagoltságukkal csökkentik a termőterületek deflációját is.

4. térkép: talajtípusok elhelyezkedése (forrás: TeiR)

 Köves és földes kopárak Futóhomok Humuszos homok talajok Rendzina talajok Erubáz talajok, nyiroktalajok Savanyú, nem podzolos barna erdőtalajok Agyagbemosódásos barna erdőtalajok Pszeudoglejes barna erdőtalajok Ramann-féle barna erdőtalajok Kovárványos barna erdőtalajok Csernozjom-barna erdőtalajok	 Csernozjom jellegű homoktalajok Mészlepedékes csernozjomok Alföldi mészlepedékes csernozjomok Mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjomok Réti csernozjomok Mélyben sós réti csernozjomok Mélyben szolonyeces réti csernozjomok Terasz csernozjomok Szoloncsákok Szoloncsák-szolonyecek Réti szolonyecek	 Sztjeppesedő réti szolonyecek Szolonyeces réti talajok Réti talajok Réti öntéstalajok Lápos réti talajok Síkláp talajok Lecsapolt és telkesített síkláp talajok Mocsári erdők talajai Fiatal nyers öntéstalajok Víz

A településen országos jelentőségű egyedi jogszabállyal védett természeti terület - Nemzeti Park terület, Tájvédelmi körzet (TK), Természetvédelmi terület (TT)-, illetve helyi jelentőségű védett természeti terület nem található. Nagytarcsa településen nem található Natura 2000 hálózatba tartozó terület sem.

A településen nagyon alacsony az ökológiailag értékes területek (erdő, rét, legelő és nádas) aránya, körülbelül a település területének 10%-át teszik ki. Az erdőterületek aránya (4%), ami messze elmarad az országos és a megyei átlagtól. A térségben az eredeti, fontosabb potenciális erdőtársulások, a tölgy-kőris-szil ligeterdők, valamint a gyöngyvirágos tölgyesek. Az eredeti vegetációk helyén ma túlnyomórészt intenzív művelésű mezőgazdasági területek találhatók.

Ökológiai hálózat

A település területének mintegy 10%-át az országos ökológiai hálózat területei teszik ki. Az országos ökológiai hálózatnak a településre eső részterületeit főként a Szilas-patak (és mellékága) menti területek alkotják.

1993 novemberében megszületett az Európai Ökológiai Hálózat koncepcója a Maastrichti Kongresszuson abból a célból, hogy az egyre fogyó európai természetes vagy természetközeli élőhelyeket - védetteket és nem védetteket egyaránt - egy regionális európai rendszerbe összekapcsolja. Az elképzelés újszerűsége abban rejlett, hogy a természetvédelmi érdekek érvényesítését az élőhelyek egy rendszerben való kezelésével kiterjesztette a nem védett területekre is, a természetes vagy természetközeli élőhelyeket magába foglaló táj védelmére. A nemzeti ökológiai hálózatok kialakításának kötelezettségét Magyarország is elvállalta.

Az „országos ökológiai hálózat” területei az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény alapján kerültek kijelölésre, s céljuk a természetvédelmi szempontból jelentős területek közti ökológiai kapcsolatok biztosítása. A Nemzeti Ökológiai Hálózat országos szinten változó méretarányban, áttekinthető jelleggel elkészült a nemzeti park igazgatóságok által.

Egy nagy kiterjedésű összefüggő természeti környezetben a növények és állatok szabadon terjednek, mozognak, bonyolult és szerteágazó táplálékhálózatok, vándorlási útvonalak szövik át az élőhelyeket. Az élőhely-rendszerben mindig találunk olyan belső magterületet, ahol már az emberi tevékenységek közvetett hatásai sem érződnek, vagyis a talajvíz és levegő szennyeződése, a zajhatások, a vízfolyások szabályozásának hatásai, nem vagy alig mutatkoznak. A intenzív tájhasználat következtében a nagy,

összefüggő természeti rendszer apró foltokra szabdalódott, nagy része megsemmisült a szántóföldi használat, a települések terjeszkedése, az idegenhonos fajokból álló faültetvények miatt. Mivel a fennmaradt élőhelyfoltok általában kicsik, erősen hat állapotukra az, hogy a környezetükben található területeken milyen tájhasználat folyik. Ebből rögtön következik, hogy a megmaradt természetközeli élőhelyfoltok megőrzéséhez nemcsak az élőhely területén, hanem annak környezetében is biztosítani kell a természetvédelmi szempontból kedvező területhasználatot. A természetközeli élőhelyeket csak akkor lehet megőrizni, ha megőrizzük hozzá - legalább lokálisan - azt a környezeti rendszert, mely a feltételeit jelenti az élőhely fennmaradásának.

Az élőhelyek felszabdalódásával (az ún. fragmentációval) egy másik probléma is felmerül. Az állat- és növényfajok terjedési, vándorlási útvonalaiiban, a táplálékhálózatok működésében zavarok lépnek fel. Ezeknek a fajoknak az állományai bezáródnak az élőhely megmaradt foltjába és elvesztik kapcsolatukat máshol élő fajtársaikkal.

Az ökológiai hálózat tágan értelmezve az élőhelyeken belüli és az élőhelyek közötti kapcsolatok összessége.

A ökológiai hálózat a megmaradt élőhelyfoltok biztonságos területi megőrzését és a közöttük lehetséges kapcsolatrendszerrel hivatott megvédeni.

Az ökológiai hálózat

- a) területi (térképi) lehatárolással jelölhető ki;
- b) funkcionális, egyenrangú egységekből áll: magterület, folyosó, puffertérület;
- c) tartalmazhat helyreállítandó (rehabilitálandó) részeket (élőhelyfejlesztés);
- d) egységeihez olyan területhasználati szabályozást rendel, melyek mellett a hálózati funkció hosszú távon biztosítható;
- e) a hálózatban lyukak vannak, az eddig megvalósult, ökológiai gátként működő infrastruktúra miatt.

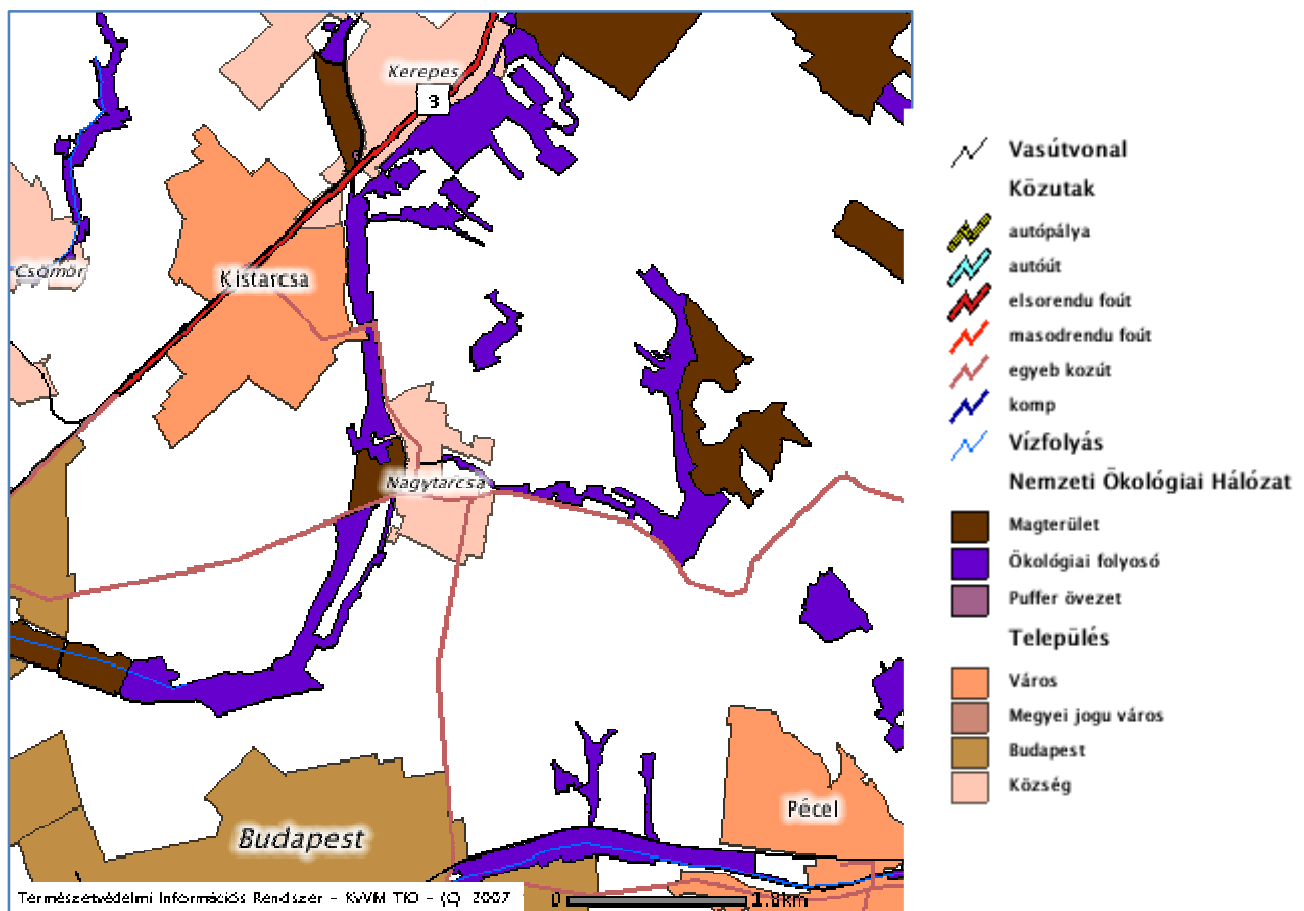
Az ökológiai hálózat az alábbi részekből tevődik össze:

- Magterület: Az értékes élőhelyek, fajok állományának közvetlen, területi védelmét szolgáló egységek.
- Folyosó: A természetközeli élőhelyek közötti kapcsolat megőrzését biztosító területek, lehet folyamatos és megszakított folyosó.

- Pufferterület: A hálózat elemeinek védőzónája, melynek célja a magterületre és a folyosókra ható környezeti terhelés csökkentése.
- Rehabilitációs terület: Olyan területrész, mely helyreállítást követően töltheti be hálózati funkcióját.

Az ökológiai hálózatban lyukak vannak, ezek az ún. ökológiai gátak (barriererek). A gátak olyan - elsősorban infrastrukturális - elemek, melyek végérvényesen, helyreállíthatatlanul szakítják meg az élőhelyek közötti biológiai kapcsolatok nagy részét. Ilyen elemek például a soksávos autópályák és a nagyforgalmú főutak, a települések, az ipartelepek, logisztikai központok, lakóparkok és bevásárlóközpontok.

6. térkép: Ökológiai hálózat

3.2. TELEPÜLÉSI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

3.2.1. TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET, INFRASTRUKTÚRA

3.2.1.1. A települési környezet tisztasága

A település környezetvédelmi megítélésében jelentős szerepe van a köztisztaságnak. Nemcsak a kívülálló, hanem a településen élő ember számára is a legszembeűnőbb a közterületek tisztasága, a zöldterületek gondozottsága, a közutak állapota. A község környezetének rendezettség, tisztasága növeli az ott élők komfortérzetét, esztétikusabb életteret biztosít. Települési környezetünk tisztaságát legjobban mi magunk tudjuk befolyásolni.

Nagytarcsa Község Önkormányzatának 12/2004. (IX.22.) rendelete a közterületek tisztántartásáról és a települési szilárdhulladékkal kapcsolatos közszolgáltatásról szól.

A közterületek rendszeres tisztántartásáról, a zöldterületek, parkok fenntartásáról az önkormányzat egyrészt maga, másrészt az érintett ingatlantulajdonosok kötelezésével gondoskodik.

Az ingatlantulajdonosnak a közterület tisztántartásával, a zöldterület, park ápolásával kapcsolatos feladatai:

- a) az ingatlan előtti (úszótelek esetén az épület körüli) járdának, (járda hiányában egy méter széles területsávnak), a járda melletti zóldsáv úttestig terjedő teljes területének, legfeljebb az épület 10 (tíz) méteres körzetén belüli területének a gondozása, tisztántartása, szemét- és gyommentesítése, a hó eltakarítása és síkosság mentesítése. Ha az ingatlannak két közúttal is érintkezése van, a feladatok mindkét irányra vonatkoznak,
- b) az ingatlan melletti nyílt ároknak és műtárgyainak tisztántartása, gyommentesítése,
- c) a két szomszédos terület, épület közötti - kiépített úttal, járdával ellátott vagy anélküli - közforgalmi területsáv vagy átjáró esetében a tisztántartási kötelezettség a tulajdonosok között fele-fele arányban oszlik meg.

A tulajdonos a közterület tisztítása során összegyűjtött települési szilárd hulladékot köteles az előírt gyűjtődényzetbe vagy más gyűjtőeszközbe elhelyezni és elszállításáról gondoskodni. A tulajdonos ingatlanán és az ingatlana előtti közterületen keletkezett zöld hulladékot köteles Nagytarcsa területén elhelyezett, a zöld hulladék begyűjtésére elhelyezett konténerbe elhelyezni.

A tulajdonosnak az épülete, telekingatlana tisztántartásával kapcsolatos feladatai:

- a) a település központjában folyamatosan, a település egyes területein évente legalább kétszer az épület homlokzatának (kerítésének) a földszint magasságáig történő letakarítása,
- b) az épület faláról, kerítéséről az időszerűségüket veszített, szakadt, jogellenesen elhelyezett falragaszok, festések stb. folyamatos eltávolítása,
- c) mind a beépített, mind a beépítetlen ingatlan tisztántartása, gyommentesítése, a járda és úttest fölé benyúló ágak, bokrok megfelelő nyesése,
- d) a beépítetlen vagy időszakosan használt ingatlan tulajdonosa köteles az utca felől látható táblát elhelyezni, amelyen a köztisztasági kötelezettség megállapítása céljából fel kell tüntetni az ingatlantulajdonos vagy használó nevét, címét,
- e) építés, bontás, felújítás és karbantartás miatt üresen álló ingatlan és az előtte húzódó járda tisztántartása.

Az üzlet, egyéb elárusítóhely, vendéglátó és szolgáltató egység előtti és melletti járdaszakaszt, illetőleg ha a járda mellett zöldsáv is van, az úttestig terjedő teljes területet a tulajdonos köteles tisztán tartani, a keletkezett települési szilárd hulladékot összegyűjteni és elszállításáról gondoskodni. A tulajdonos köteles a burkolt területen a síkosság mentesítéséről és a hó eltakarításáról gondoskodni. Az ingatlan előtti és melletti járdát a tulajdonos köteles naponta mind a téli, mind a nyári időszakban legkésőbb reggel 7 (hét) óráig letakarítani, a nyitva tartás ideje alatt folyamatosan tisztán tartani, zárás előtt összetakarítani. Az utcai árus köteles a részére kijelölt helyet és közvetlen környékét tisztán tartani, az árusításból keletkezett hulladékot összegyűjteni és eltávolításáról gondoskodni.

A síkosság elleni védekezéshez a környezetkímélő anyagokon (homokon, salakon) kívül klorid tartalmú fagyáspont csökkentő szer (pl.: konyhasó) használata csak úgy alkalmazható, hogy a vegyszer egyszeri kijuttatásának mértéke 40 g/m^2 ; több ne legyen. Az ilyen anyagot tárolóedényben, környezetszennyezést kizáró módon kell tárolni.

Klorid tartalmú vegyszer használata, zöldterületen, illetve azok közvetlen környékén tilos.

Hórakást tilos elhelyezni:

- a) útkereszteződésben,
- b) útburkolati jelen,
- c) járdasziget és járda közé,

- d) tömegközlekedésre szolgáló jármű megállójánál,
- e) kapubejárat elé,
- f) közszolgáltatási felszerelési tárgyra és köré; pld. vízelzáró csap, gáz- és egyéb közlétesítmény (lámpaoszlop, hirdetőoszlop stb.)

Tilos

- a) az úttestet, járdát, egyéb közterületet, a közterület felszerelési és berendezési tárgyait szennyvízzel, vizelettel, emberi és állati ürülékkel beszennyezni, megrongálni,
- b) a feltakarításból, felmosásból keletkezett szennyeződést, szennyvizet, a közterületre, csapadékvíz elvezető rendszerbe beleseperni, illetőleg beleönteni,
- c) a közterületen, zöldterületen lévő növényeket (fa, díszcserje stb.) megrongálni, csonkítani, leszakítani,
- d) a parkosított és füvesített zöldterületet rendeltetésellenesen használni.

Ebek által a közterületen okozott szennyezés eltávolításáról az eb tulajdonosa, sétáltatója köteles haladéktalanul gondoskodni.

3.2.1.2. Csapadékvíz elvezetés, belvízvédelem

Környezetszennyezést, dugulást, rongálást okozó anyagot (szemét, iszap, papír, törmelék, tűz-és robbanás veszélyes anyag) közterületre, közcsatornába, árokba, víznyelő aknába, kutakba elhelyezni, kiönteni, bevezetni, beleseperni tilos! Közterületen lévő árkok, nyitott csatornák, folyókák, átereszek tisztántartása, a csapadékvíz akadálytalan lefolyásának biztosítása - az ingatlan előtti szakaszra terjedően - az ingatlan tényleges használójának, illetve tulajdonosának kötelessége.

Járműbehajtók átereszeinek építése, jókarban és tisztántartása minden esetben az ingatlan használójának, tulajdonosának kötelessége. Az ingatlanon keletkező csapadékvíz saját területen történő elhelyezéséről, illetőleg kiépített csapadékcsatorna esetén az abba történő bevezetéséről - előzetes bejelentés alapján az ingatlan tulajdonosa gondoskodik.

A csapadékvíz elvezető árkok megfelelően karbantartottak.

3.2.1.3. Ivóvízellátás

Az ivóvízellátás - mint közszolgáltatás - környezetvédelmi szempontból általában nem vizsgálendő tényező, de egy település életében, és az ott élők életminőségében meghatározó fontosságú elem. Egyrészt infrastrukturális fejlettségi mutató, hogy a lakásokba hogyan jut el a vezetett ivóvíz. Másrészt környezet-egészségügyi szempontból lényeges, hogy a lakosság milyen minőségű vizet fogyaszt, ezért, mint kritikus faktort, az egészséges ivóvízzel való ellátást is meg kell vizsgálni. A vízbázis védelembe-helyezésével és a megfelelő víztisztítási technológia üzemeltetésével sem garantált ugyanis teljes mértékben az, hogy a lakossághoz kifogástalan víz jut el, hiszen a vízelosztás és a vízvezetés során is szennyeződhet az ivóvíz. Ennek az ún. másodlagos vízszennyezésnek a megelőzése, felderítése, a bekövetkezett minőségromlás emberi egészséget veszélyeztető hatásának kivédése üzemeltetési és környezet-egészségügyi feladat.

A település saját vízművel rendelkezik (2142 Nagytarcsa, Iskola u. 14.). Maximális kapacitás 700 m³/nap, mértékadó kapacitás 400 m³/nap. A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 2011-ben 140 (1000 m³) volt. A közüemi ivóvízhálózat hossza 30 km.

3/4. táblázat: Közüemi ivóvízellátás (Forrás: KSH adatbázis és Nagytarcsai Vagyonkezelő Kft.)

Év	Közüemi vízvezeték hálózat (km)	Közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakás (db)	Összes szolgáltatott víz mennyisége 1000m ³	Háztartásoknak szolgáltatott víz 1000m ³
2009	23	1 110	133	130
2011	30	1 350	170	140

A közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter 18/1992 (VII. 4.) KHVM sz. rendelete a közműves vízellátás üzemeltetési követelményeiről előírja a települési ivóvízigények kielégítését szolgáló kutak nyersvizének rendszeres ellenőrzését. A Kormány 201/2001 (X. 25.) Korm. rendelete az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről már előírja a vízellátó vállalatoknak a nyersvíz részletesebb, a mikroszennyezőket is magában foglaló elemzését. A közüemi vízművek termelőként adatait a vízügyi igazgatóságoknak küldik meg.

3/5. táblázat: Nagytarcsa település vízminőségi adatai (forrás: Nagytarcsai Vagyonkezelő Kft.)

Vízminőségi hidraulikai paraméter	Nyersvíz	Határérték	Kimenő tisztított víz
Arzén (µg/l)	0	10	
Bór (mg/l)	0	1 - 2,4	
Nitrát (mg/l)	1	50	
Nitrit (mg/l)	0,02	0,5 - 3	
Ammónium (mg/l)	0,32	0,5 - 1,5	

Vízminőségi hidraulikai paraméter	Nyersvíz	Határérték	Kimenő tisztított víz
Klorid (mg/l)	30 - 50	250	
Vezetőképesség (mikroS/cm)	500	2500	
pH	7,5	6,5 - 9,5	
Vas (µg/l)	0,7	0,3	0,1
Mangán (µg/l)	0,03 - 0,11	0,1	0
KOIps (mg/l)	0,3	5	
Szulfát (mg/l)	26	250	
Nátrium (mg/l)	10	200	
Teleszám 22 °C-on	0		
Keménység (mg/l CaO)	100 - 160	50 - 350	

3.2.1.4. Szennyvízkezelés

A település belterületein a csatornahálózat kiépítettsége közel 100%-osnak tekinthető, míg a rákötöttség kb. 85%-os (folyamatosan nő). Nagytarcsa, Kerepes és Kistarcsa települések szennyvizei közös nyomóvezetéken (a végátemelőtől) a Fővárosi Csatornázási Művek MOBA átemelőjébe kerülnek, így csatlakozik a főváros Ferencvárosi átemelő szennyvízelvezető rendszeréhez. A szippantott szennyvizet Budapestre, leeresztőbe szállítják.

3/6. táblázat: közüzemi adatok - keletkezett szennyvizek (Forrás: KSH adatbázis)

Év	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma	Tisztított összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)	Háztartásokból közcsatornán elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m ³)
2009	930	74	68
2011	941	85	81

3.2.1.5. Energiaellátás

Gázellátás

A településen a közintézmények energiaigényének teljes körű kielégítését földgáztüzeléssel oldják meg. A hálózat állapota megfelelő.

3/7. táblázat: a település gázellátásának adatai (2010. év, forrás: KSH)

Település neve	Összes gázfogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Háztartásoknak értékesített gázmennyiség (ezer m ³)	Értékesített gáz összesen (ezer m ³)
Nagytarcsa	1321	1246	2026	2639

A település földgázellátása jónak és biztonságosnak, alkalmazása környezetvédelmi szempontból kedvezőnek minősíthető. A háztartási gázfogyasztás **77%-a** volt az összes felhasználásnak. A táblázatból megállapítható, hogy a gázellátás, a bekapcsolt lakások aránya megfelelő, így a fűtésből származó levegőszennyezés - a hagyományos fűtési megoldásokkal szemben - kisebb mértékű a településen.

A földgáz **kéntartalma** a szén, olaj tüzelőanyagéhoz viszonyítva elhanyagolható. A fogyasztói hálózatba kapcsolt földgázhoz 5 mg/m^3 kéntartalomig szagosító anyagot adnak, amellyel együtt a földgáz kéntartalma $150\text{-}200 \text{ mg/m}^3$ -t érhet el maximálisan. Átlagos 175 mg/m^3 értékkel számolva 2010-ben a településen a gáz felhasználásból megközelítőleg **462 kg** kén kibocsátás származott. A SO_2 élőlények szervezetére káros hatással van. Az állatoknál és az embereknél légzési nehézséggel járó mérgezési tüneteket okoz, a nyálkahártya gyulladással megbetegedésének egyik okozója. Állatoknál szarvasmarha-elhullást okozhat légúti elváltozások miatt és halpusztulást a vizek elsavanyodása következtében. Az embereknél gyakran fellép melléküreg gyulladás, bronchitisz és tüdőtágulás. Savas esők hatására a talaj pH értéke 3,0 vagy még kevesebb lehet. A savanyú csapadék csökkenti az élővizek pH értékét is. A kén oxidjai és a másodlagos reakciókban képződött származékaik a kibocsátás helyétől 100 km távolságban is károsíthatják a növényzetet, szennyezhetik a talajt és a vízkészleteket. A növényzet különösen érzékeny SO_2 -ra. A levelekre lecsapódó nedvesség oldja a levegő SO_2 tartalmát, amely a klorofil megbontása útján gátolja a növényzet CO_2 -asszimilációját. SO_2 jelenléte az épületek tartóssága szempontjából is káros, mert az esővel, hóval odakerülő kénessav reakcióba lép az építőipari kötőanyagokkal (pl. CaCO_3 -al).

A 2010-ben elégetett földgáz **széndioxid** tömege szobahőmérsékleten: $1,963 \text{ kg/m}^3 * 2639 \text{ m}^3 = \mathbf{5180}$ tonna volt.

NO (nitrogén-monoxid): Színtelen gáz, amely erős oxidálószer és reakcióba lép éghető és redukáló anyagokkal. Levegővel érintkezve nitrogén-dioxid szabadul fel belőle. A nitrogén-monoxid izgatja a szemet és a légzőszervet. Belégzése tüdővizenyőt okozhat, hatással lehet a vérre, okozhat methaemoglobin képződést. Magas expozíció halált okozhat. A tünetek késleltetve jelentkezhetnek. Szaga nem figyelmeztető, ha toxikus koncentrációban van jelen. Nitrogén-monoxid keletkezhet magas hőmérsékleten a levegő oxigénjéből és nitrogénjéből, illetve nitrogén tartalmú vegyületek elégetésekor. Ezek a folyamatok leggyakrabban belső égésű motorokban játszódnak le, de jelentős NO-forrás az ipar és a biomassza égetés is. Községi környezetben elsősorban a gépjárműmotorok felelősek a NO és a NO_2 szennyezésért. A földgáz Nitrogén-oxid tartalma $3\text{-}10^{-4} \text{ kg/kWh}$.

Elektromos energia

A település elektromos ellátottságát jellemző adatok a 3/8. táblázatban található

3/8. táblázat: elektromos energia-ellátottság (2010. év, forrás: KSH)

Település neve	Szolgáltatott összes villamos energia mennyisége (1000 Kwh)	Háztartási áramfogyasztók száma (db)	Háztartások részére szolgáltatott villamos energia (1000 Kwh)
Nagytarcsa	7028	1512	3592

3.2.1.6. Zöldterület-gazdálkodás

A környezeti tényezők közül ez az a - talán legfontosabb - elem, melynek fejlesztése illetve a fenntartás magas színvonala jótékony, javító hatással van a többire. Mind a turisztikai fejlesztések, mind a kikapcsolódásra alkalmas, frissebb levegőjű lakókörnyezet kialakítása megkívánja a település parkosítását, a bel- és külterület fásítását. A település területén és környezetében fellelhető zöldfelületek, jelentős befolyást tudnak gyakorolni a helyi klimatikus viszonyok alakulására. Nagytarcsa zöldfelület-gazdálkodása igen kedvezőnek mondható, mivel alapvetően laza szerkezetű beépítéssel bír. a közterületi és magántulajdonú zöldterületek a települési belterület nagy hányadát alkotják. A település zöldfelületi rendszerét a magánkertek, a közparkok, az árokpartok, a fasorok, az út menti zöldsávok, az üzemek udvarai, a temetők a sportpályák és a közintézmények zöldfelületei együttesen alkotják.

Nagytarcsán jelenleg egy temető található (kb 14.000 m²). A jelenleg szükséges temetői terület nagyság kb. 10-12.000 m². A sportpálya a településközpont É-i részén a külterület határán, tömbbelsőben, nehezen megközelíthető helyen található.

A közterületeken levő jelentősebb zöldfelületek a zöldterületek övezetébe kerültek besorolásra. A település kialakítandó jelentősebb zöldterületi elemei a következők:

- Rákóczi út - Petőfi Sándor u. találkozásánál (~0,48 ha)
- Petőfi lakótelep déli oldalán (~0,28 ha)
- Akácfa u. - Millenniumi u találkozásánál (~0,08 ha)
- Bocskai köz - Rózsa u. sarkán , a TSZ major mellett (0,28 ha)

A Szilas-patak mellett található meglévő erdőterületek az Önkormányzat igényeinek megfelelően a településrendezési tervben turisztikai erdőterületbe kerültek átsorolásra.

A zöldfelületi funkciók pozitív egészségügyi vonatkozásai (klímamódosító hatás, levegőtisztító hatás, zajártalom csökkentő hatás, stb.) a nagyobb, foltszerűen elhelyezkedő zöldfelületek esetében jelentkeznek igazán, azonban a települési zöldfelületi rendszer mégis csak akkor tekinthető ideálisnak, ha a pontszerű, vonalszerű és sávós zöldfelületek harmonikus, egymással összefüggő rendszert alkotnak.

3.2.1.7. Közlekedés

A településen áthaladó országos közutakon (3102, 3101. j. ök. utak) a szomszédok közül közvetlenül csak Pécel nem közelíthető meg. A közúti kapcsolatokon kívül vasúti megközelítési lehetőséggel nem rendelkezik Nagytarcsa.

7. térkép: Közlekedési hálózat elhelyezkedése

A településen és környékén a kerékpározók biztonsága érdekében szükség lenne a meglévő mellett további kerékpárút kialakítására.

3.2.2. TELEPÜLÉSSZERKEZET, AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

Az igazgatási terület alakja szabálytalan, K-Ny-i irányban hosszúka amelynek relatíve kis része, 16,5%-a a belterületbe vont, többnyire már beépített és beépítésre szánt terület. A település központi belterülete az igazgatási terület súlypontjától É-ÉNy-ra eltolódva helyezkedik el. A központi belterület környezetében szatellit jelleggel további négy belterületi egység található. A Fűzes-Liget nevű belterület a központi belterülethöz Ny-ra, az Alsó-rétek-dűlő nevű belterület a központi belterülethöz DNy-ra, az Alsó-réten lévő belterület a központi belterülethöz D-re, Öreg-hegyi lakóterület a központi belterülethöz ÉK-re, a víztorony környezetében lévő lakóterület pedig a központi belterülethöz K-re helyezkedik el.

A település szerkezetét tagoló, meghatározó fő elemek:

- a Szilas-patak és mellékágai, egyéb domborzati elemek;
- a 3102 j ök út (Budapest XVI kerület-Isaszeg), a 3101 (Kistarcsa-Budapest XVII. kerület), továbbá az egyéb alsóbbrendű közúthálózati gyűjtőúti elemek nyomvonalai;
- az M0 és M31-es utak nyomvonalai;
- a nagy kiterjedésű és különféle besorolású lakóterületek;
- az intézményi szolgáltatásokat befogadó településközpont vegyes területek;
- az ipari és kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek (volt majorok területei);
- a sajátos funkcióknak helyt adó különleges területek (sportpálya, temető, honvédségi területek, dísznövény kertészet, anyagdepónia);
- a külterületek meghatározó egyéb területhasználatai a mezőgazdasági, és erdőterületek, vízgazdálkodási területek.

Nagytarcsa természetes domborzatát tekintve alapvetően tagolt. A terepet még változatosabbá teszik patakok, vízfolyások mélyedései, illetőleg a bányák helyi terepalakulatai. A település legmagasabban fekvő részei a K-i részen találhatóak 230 mBf. körüli magassággal, a legmélyebb részei pedig a Szilas-patak D-i szakaszán 155 mBf. körüli szintmagassággal. A település egyéb részeinek szintmagassága a domborzat helyi adottságainak megfelelően az előbbi szélső értékek között változik, a legnagyobb szintkülönbség tehát kb. 75 m. A község kialakult domborzati viszonyai és a vízrajzi elemei meghatározó befolyással voltak és vannak a település fejlődésére. A települési vízrajzi elemek közül kiemelkedik a Szilas-patak és mellékága. Ezek az elemek a belterületeket is érintik.

A kialakult közlekedési kapcsolatrendszer nagymértékben meghatározza a település életét és egyúttal fejlesztési lehetőségeit is. A közlekedéshálózati elemek közül leginkább a 3101 és a 3102 j. ök. utak belterületeken is áthaladó nyomvonalai választják el egymástól legjobban az egyes településrészeket. Említést érdemelnek még az MO és az M31-es utak nyomvonalai is, melyek jelentősen javítják a település megközelíthetőségét, de rontják is egyes településrészek megközelíthetőségét.

Nagytarcsa noha hagyományos, de zömében mégis tervezett szerkezetű település. A település hagyományos és újabban kialakult részei szerkezetileg nem különülnek el egymástól markánsan. A kialakult telekstruktúra rajzolja ki a szerkezeti eltéréseket. A raszteres jellegű, főutcás településmag a Budapest-Isaszeg közötti úton (Rákóczi u.) alakult ki a Kistarcsa felé vezető merőleges keresztutcával (a Zrínyi u-val) együtt. A később megvalósult ugyancsak raszteres osztású, vagy raszteres jellegű településrészek a településmagtól É-ÉNy-i és D-DK-i irányokban alakultak ki a domborzati adottságokhoz igazodva. A lakótelepek a központi belterület K-i határa közelében alakultak ki két (három) területen.

Az utóbbi évek telekosztásai (Öreg-hegy, Víztorony környezete, Alsó-rétek, Szilaspatak menti terület, Öreg-szőlő, Jókai u.) többnyire a XVI kerület felé, Ny-i irányban valósultak meg, de a településtől É-ra, ÉK-re és D-re is történtek fejlesztések. A település meghatározó beépített területei a lakóterületek, amelyek a belterületeken belül döntő túlsúlyban vannak. A település gazdasági (ipari, és kereskedelmi-szolgáltató) területei elsősorban a volt majorokban alakultak ki (és vannak kialakulóban) a település központi belterületének É-i és DK-i részein, illetve a korábbi autószozi helyén, a 3102. j. ök. út Ny-i szakaszánál.

A települési közintézmények a Rákóczi u. és a Zrínyi u- Múzeumkert u. tengelyek (feltáró főúthálózat) mentén ellátási centrumot alkotva a településmagban helyezkednek el. A belterületeken - szinte kizárólag az utóbbi években parcellázott területeken- rendkívül sok a beépítetlen telek. Ezek illetve a kisebb-nagyobb zöldfelületek, közparkok lazítják a kialakult területhasználatot. A település igazgatási területének különböző pontjain jöttek létre az egyes sajátos funkcióknak helyt adó különleges területek: temető, kertészet, bánya, anyagdepónia, honvédségi területek. Említést érdemelnek a település Ny-i és K-i szabdaltan meglévő erdőterületek is. A település vízfelületei (Szilas-patak) vízgazdálkodási területek. A község fennmaradó részein be nem épített mezőgazdasági területek találhatóak.

A meglévő közintézmények többsége a településközpontban koncentráltan a főutak mentén alakult ki. Így a közintézményi ellátottság a település egészére vetítve nem egyenletes. A lakosságot ellátó alapfokú kereskedelmi és szolgáltató egyéb létesítmények több-kevesebb egyenletességgel a lakóterületek egészén belül megtalálhatók. A település legjelentősebb kereskedelmi-szolgáltató és ipari termelő vállalkozások a lakóterület szélén, a volt majorterületeken alakultak ki és működnek. E területeken változatos ipari és kereskedelmi, szolgáltató profillal működő vállalkozások telepedtek meg. A korábbi autószozi helyén nemrég egy új raktárbázis került kialakításra (Kipper Hidraulika Szervíz), a 3102. j. ök. út Ny-i szakaszánál, a Ny-i településrészen.

A település közhasználatú zöldterülettel (közparkkal) viszonylag gyengén ellátott. A település zöldterületi adottságain javít, hogy a településre jellemző falusias családiházias beépítés miatt a rekreációs igények nagyobb része saját telken belül is megoldható. A település beépítetlen külterületének nagyon kis hányada erdőterület, nagyobb része be nem épített mezőgazdasági terület, elhanyagolható része vízgazdálkodási terület (patak). Az erdőterületek aránya messze elmarad az országos és a megyei átlagtól, s ezek is szórtnan, kisebb egységekben helyezkednek el a település területén.

A községképet a természeti elemek mellett alapvetően az épített környezet határozza meg. Fontos feladatunk a különböző korokból ránk maradt építészeti alkotások megőrzése. Ezek a települések arculatának jellegzetes meghatározói, megfelelő védelmük közös érdekünk. Ez vonatkozik egy-egy épületre, jellegzetes utcasorokra, de a településkép egészére is. Ez alapján az épített környezet még fennmaradt egyedi értékeit helyi védettség alá kell helyezni, annak érdekében, hogy a település múltjának még meglévő, értékes elemei fennmaradjanak.

Országosan védett építészeti érték a településen nem található. A jelenleg hatályos településszerkezeti terv és szabályozási terv egyedi épületek, vagy építmények és területek védelmét rögzíti. Ezek:

- Evangélikus templom és hősi emlékmű, zöldterületi környezetével Rákóczi utca, 504 hrsz.
- Római katolikus templom a zöldfelületi környezetével Kossuth L. utca, 217 hrsz.
- Falumúzeum - egykori Tessedik Sámuel Népfőiskola felújított épülete Múzeumkert u. 21., 148/2 hrsz.
- Italbolt épülete a volt Hangya Szövetkezet Székháza Rákóczi u. 35., 61/1 hrsz.
- Lakóház-Rákóczi u. 16., 463 hrsz.
- Lakóház - Rákóczi u. 26., 469 hrsz.
- Lakóház - Rákóczi u. 11., 75/1 hrsz.
- Településszerkezeti elemek: Kossuth L. utca, Tompa utca, Zrínyi utca, Rákóczi utca

3.3 KÖRNYEZET-EGÉSZSÉGÜGY

Az élőlény -így az ember is- és környezete szoros kölcsönhatásban áll egymással. Lényegében megállapítható az a tény, hogy minden környezeti elem szennyezettsége hatással van az emberi szervezet egészségére.

3/9. táblázat: az egyes allergén növények virágzási ideje

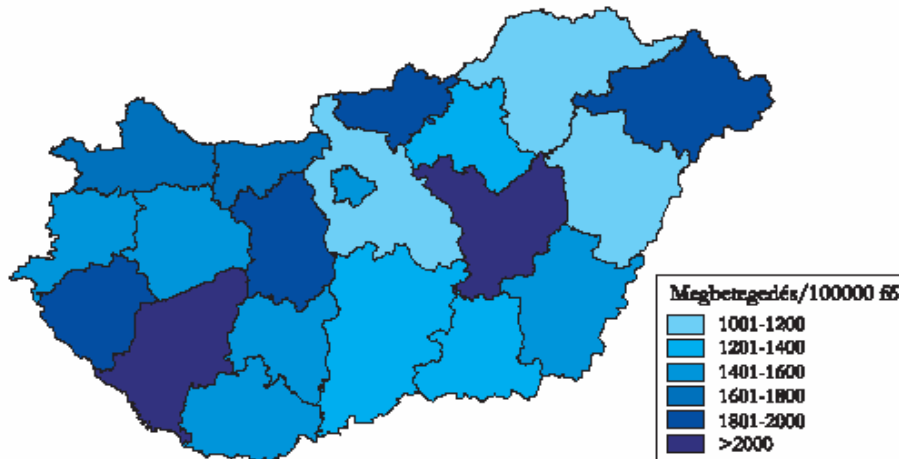
Magyar név	Latin név	Allergenitás	Virágzás - Pollenszórás									
			febr.	márc	ápr.	máj.	júni.	júli.	aug.	szep t	okt.	
bálványfa	<i>Ailantus</i>	*										
bodza	<i>Sambucus</i>	**										
bükk	<i>Fagus</i>	*										
ciprusfélék	<i>Cupressaceae</i>	**										
csalánfélék	<i>Urticaceae</i>	**										
Dió	<i>Juglans</i>	*										
éger	<i>Alnus</i>	***										
eperfa	<i>Morus</i>	*										
ernyősök	<i>Umbelliferae</i>	*										
fenyőfélék	<i>Pinaceae</i>	*										
fészkesek	<i>Compositae</i>	***										
fűvek	<i>Poaceae</i>	****										
fűz	<i>Salix</i>	***										
gyertyán	<i>Carpinus</i>	**										
hárs	<i>Tilia</i>	**										
juhar	<i>Acer</i>	**										
kender	<i>Cannabis</i>	*										
kóris	<i>Fraxinus</i>	***										
libatopfélék	<i>Chenopodiaceae</i>	***										
lórom, sóska	<i>Rumex</i>	***										
mogyoró	<i>Corylus</i>	***										
nyár	<i>Populus</i>	**										
nyír	<i>Betula</i>	***										
olajfafélék	<i>Oleaceae</i>	**										
ostorfa	<i>Celtis</i>	*										
parlagfű	<i>Ambrosia</i>	****										
pillangósok	<i>Fabaceae</i>	**										
platán	<i>Platanus</i>	***										
sások	<i>Cyperaceae</i>	*										
gesztenye	<i>Castanea</i>	*										
szil	<i>Ulmus</i>	*										
tiszafa	<i>Taxus</i>	**										
tölgy	<i>Quercus</i>	***										
útifű	<i>Plantago</i>	***										
üröm	<i>Artemisia</i>	****										
vadgesztenye	<i>Aesculus</i>	**										

**** - nagyon gyakori allergén, igen sokan szenvednek tőle; *** - gyakori allergén; ** - nem gyakori allergén, keveseket betegít meg

* - panaszokat nem okoz illetve allergenitásáról nincsenek adatok

Az ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózata által monitorozott toxinok pollenszórása
(Forrás: ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának tájékoztatója)

26. ábra: Asthma bronchiale morbiditás Magyarországon, 2002

Forrás: Országos Köztisztasági és Pulmonológiai Intézet, 2003

Az elmúlt tíz év alatt az asztmás és allergiás megbetegedések száma folyamatosan növekszik. A regisztrált szénanáthás betegek száma 10-szer magasabb, mint tíz évvel ezelőtt. Az újonnan regisztrált asztmás betegek megbetegedésének 64%-a valamilyen allergiás eredetű okra vezethető vissza.

A külső és belső biológiai légszennyezők, elsősorban a rendkívül allergén parlagfű pollen, országsszerte magas koncentrációját is fontos kockázati tényezőnek kell tekinteni.

A parlagfű irtásáról - virágzás előtt - az időjárástól függő gyakorisággal kell gondoskodni. A területen található parlagfű gyomirtását a lehetséges eszközök (mechanikus, vegyszer, illetve engedélyezett készítmények, peszticidek) felhasználásával kell elvégezni. A parlagfű vegyszeres gyomirtása tekintetében a megyei növény-egészségügyi és talajvédelmi állomás szakvéleménye az irányadó.

3.4. ÖNÁLLÓAN KEZELT HATÓTÉNYEZŐK

3.4.1. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

3.4.1.1. Keletkező nem veszélyes hulladék típusok és mennyiségei

Települési szilárd hulladék

Nagytarcsa Önkormányzata hulladékkezelési közszolgáltatást szervez és tart fenn. A közszolgáltatás kiterjed a települési szilárd hulladék rendszeres gyűjtésére, elszállítására, ártalmatlanítására és kezelésére. A település közigazgatási területén a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos kötelező helyi közszolgáltatás teljesítésére jogosult, illetőleg kötelezett közszolgáltató a képviselő testület által kiírt nyilvános pályázat eredményeként, az önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződés alapján látja el feladatát. A közszolgáltatást Nagytarcsa Önkormányzatával 2004. 02. 26-án határozatlan időre megkötött és 2004 március 1-én hatályba lépett megbízási közszolgáltatási szerződés alapján Kiscsatári Imre (2112 Vadvirág u. 7. Adószám : 40246282-2-33., EV-572468) vállalkozó jogosult és kötelezett ellátni.

Nagytarcsa települési szilárd hulladéka a Csömör-Kistarcsa határában megépült Csömöri Regionális Hulladékkezelő Telep hulladéklerakójára kerül. A végzett tevékenységek a telepen: komplex hulladékkezelés megvalósítása, szilárd ömlesztett kommunális hulladék szigetelt depónián történő, ártalommentes elhelyezése. A szigetelt lerakó megfelel minden magyar és uniós előírásnak. A lerakó szigetelése 2,5 mm-es HDPE szigetelőréteggel és az egyéb rétegsorok betartása mellett készült, amelyet a fólia sérülése esetére elektromos monitoring rendszer egészít ki. A lerakó alján összegyűlő csurgalékvíz külön tározókba kerül, míg a lerakóban képződő depóniagáz kutakon keresztül kinyerhető, és a későbbiek során környezetbarát energiaként hasznosítható. A lerakó 1,8 millió köbméter befogadó kapacitással rendelkezik, és 75 000 tonna/év hulladékra kapott kezelési engedélyt a környezetvédelmi hatóságtól.

A tulajdonos köteles az ingatlanán keletkező vagy birtokába került települési szilárdhulladékot gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításával gondoskodni. E kötelezettség teljesítése során az ingatlantulajdonos köteles:

- a) az ingatlanán keletkező hulladék mennyiségét alacsony szinten tartani,
- b) a települési szilárd hulladékot - különös tekintettel a hulladék további kezelésére - az elszállításra való átvételig gyűjteni, illetve tárolni, ennek során megfelelő gondossággal eljárni annak érdekében,

hogy a hulladék mások életét, testi épségét, egészségét és jó körérzetét ne veszélyeztesse, a természetes és épített környezetet ne szennyezze, a növény- és állatvilágot ne károsítsa, a közrendet és közbiztonságot ne zavarja,

c) az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladék kezelésére az önkormányzat által szervezett közszolgáltatást igénybe venni, közszolgáltatási díjat megfizetni.

A tulajdonos az ingatlanán alkalmilag keletkezett, lomtalanításból vagy épület felújításából származó települési szilárd hulladékot - legfeljebb 2 m³ -t - havi egyszeri alkalommal a kijelölt hulladéklerakó telepre maga is elszállíthatja, és díjmentesen elhelyezheti.

A lomtalanítás megszervezéséről és lebonyolításáról a szolgáltató évente egy alkalommal - április első hetében vagy szeptember második hetében - a közszolgáltatás keretében - külön díj felszámítása nélkül - gondoskodik. A szolgáltató kizárólag a lomtalanítás alá tartozó háztartási szilárd hulladék elszállítására köteles. A hulladékot az ingatlantulajdonos a szolgáltató által hirdetmény útján előzetesen megjelölt helyen és időpontban helyezheti ki elszállítás céljából.

Települési folyékony hulladék, kommunális szennyvíziszap

A csatornahálózatra be nem kapcsolt ingatlanokon keletkező települési folyékony hulladékok begyűjtésével, a Szilasvíz Kft. foglalkozik. Az általuk begyűjtött települési folyékony hulladékokat (EWC 200304, 200399), a kijelölt leürítő helyre szállítják be. Helyi szennyvíztisztító telep nem üzemel a településen.

3/10. táblázat: lakosságtól begyűjtött hulladékok mennyisége (2010. évi adatok)

Év	Nem veszélyes (kg)	Összesen (kg)
2007	6 176 100	6 176 100
2008	1 810 000	1 810 000
2009	5 965 500	5 965 500
2010	1 377 000	1 377 000

Ipari, gazdasági és szolgáltatói eredetű hulladékok

A településen az ipari, szolgáltatói szektorban keletkezett hulladékok mennyiségének alakulását több évre visszamenőleg a 3/11. táblázat mutatja be összefoglalóan.

3/11. táblázat: összes keletkezett hulladékok mennyiségének alakulása (kg/év)

Év	Veszélyes (kg)	Nem veszélyes (kg)	Összesen (kg)
2004	80	1 850	1 930
2005	80	0	80
2006	80	0	80
2007	808	0	808
2008	801	0	801
2009	3 787	14 000	17 787
2010	6 582	423 910	430 492

A 2010. évben a településen keletkezett hulladékok típusait, a keletkezett mennyiségekkel a 3/12. táblázat tartalmazza.

3/12. táblázat: keletkezett hulladékok típusa és mennyisége a 2010. évben

Hulladékkód - megnevezés	Összesen (kg)
200301 - Egyéb települési hulladék, ideértve a kevert települési hulladékot is	204 780
200307 - Lom hulladék	116 780
170904 - Kevert építkezési és bontási hulladékok, amelyek különböznek a 17 09 01, 17 09 02 és 17 09 03-tól	44 480
191202 - Fém vas	33 240
170401 - Vörösréz, bronz, sárgaréz	24 550
130205 - Ásványolaj alapú, klórvegyületet nem tartalmazó motor-, hajtómű- és kenőolajok	4 178
150202 - Veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről nem meghatározott olajsűrítőket), törlőkendők, védőruházat	1 296
120109 - Halogénmentes hűtő-kenő emulziók és oldatok	1 048
150101 - Papír és karton csomagolási hulladékok	60
150111 - Veszélyes, szilárd porózus mátrixot (pl. azbesztet) tartalmazó fémből készült csomagolási hulladékok, ide értve a kiürült hajtógázos palackokat	40
150110 - Veszélyes anyagokat maradékként tartalmazó vagy azokkal szennyezett csomagolási hulladékok	20
150102 - Műanyag csomagolási hulladékok	20

A legnagyobb hulladéktermelő szervezet adatait, a keletkező hulladék mennyiségekkel az alábbi táblázat tartalmazza.

3/13. táblázat: a legnagyobb hulladéktermelő szervezetek adatai (2010. év)

Rangsor	Cég	Hulladékmennyiség (kg)
1	ALBA Recycling Kft. - ALBA Recycling Kft.	379 780
2	Kiss- Excenter Kft. - Hulladékbegyűjtő telep	24 550
3	Protruck Kft	24 160

Rangsor	Cég	Hulladékmennyiség (kg)
4	Colas-Hungária Zrt. - IDEIGLENES BETONKEVERŐ TELEP	1 114
5	Tu-Ba Trade Ipari Szolgáltató És Kereskedelmi Kft	808
6	RayNet Kft.	80

3.4.1.3. Kiemelt hulladékáramba tartozó hulladékok típusai és adatai

Csomagolási hulladék

A 94/2002. (V.5) Korm. rendelet a csomagolási hulladékokkal kapcsolatos részletes szabályozással foglalkozik. Csomagolás alatt érthető a termék, áru befogadása, megóvása, kezelése, szállítása, értékesítése érdekében felhasznált csomagolóanyag. Csomagolási anyagfélések: műanyag, papír, karton, fém, fa, textil, üveg, kompozitok.

A településen szelektív hulladékgyűjtő sziget nem üzemel. Házhoz menő begyűjtés történik a településen a szelektív hulladékok esetében. A szolgáltató félévente térítésmentesen juttatott zsákokban gyűjti be a lakosságtól a hulladékokat.

Veszélyes hulladék

A veszélyes hulladékok begyűjtésével a településen az ÖKOMAT Elektronikai Hulladékhasznosító Kht. (1138 Budapest, Váci út 184.) megbízásából, a Fe-Group Invest Zrt. (1108 Budapest, Sírkert u. 2-4.) foglalkozik, a begyűjtés évente 1 alkalommal történik meghatározott időpontokban és helyen.

3.4.2. ZAJTERHELÉS

A zajvédelemmel kapcsolatos intézkedések során az alábbi jogszabályokat szükséges figyelembe venni:

- 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
- 93/2007. (XII.18.) KvVM-EüM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 23/2011 (III.8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről

Jelentősebb zajkibocsátással járó ipari tevékenység nem folyik a településen. A legnagyobb zajterhelés az M0-s, M31-es utak forgalmából származik. Mérési eredmények nem állnak rendelkezésre. Bármilyen létesítményt üzemeltetni, vagy tevékenységet folytatni csak úgy szabad, hogy a létesítmény környezetében, illetve a tevékenység hatókörében keletkező zaj ne haladja meg a veszélyes mértéket.

Veszélyes mértékűnek minősül minden olyan zajhatás, amely

- a határértéket, illetve a környezetvédelmi hatóság által megállapított egyedi határértéket meghaladja;
- jellegéből adódóan határértéket nem lehet előírni, de érzékszervi észleléssel megállapíthatóan az emberek nyugalmát jelentős mértékben zavarja.

2007. májusában elkészült a Budapest és az agglomeráció stratégiai zajtérképe, melynek tárgya Budapest és a vonzáskörzetébe tartozó települések (benne többek között Nagytarcsa is). A zajtérképek közötti közlekedési zaj, vasúti zaj, üzemi zaj és repülési zaj témakörben készültek el a 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet alapján.

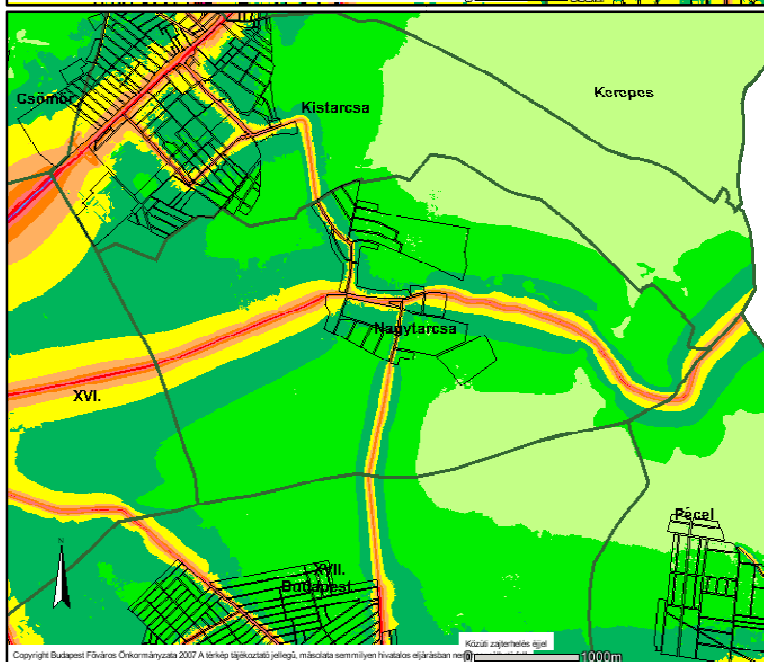
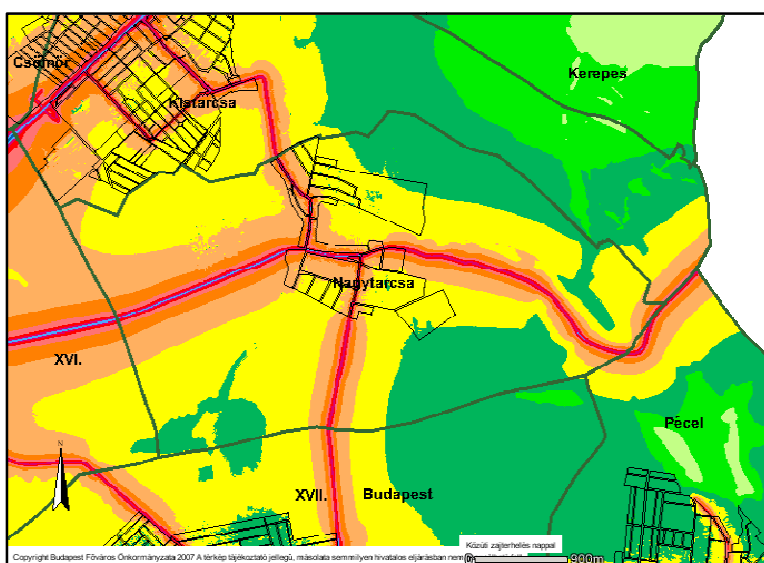
Érintettségi adatok Nagytarcsán ²

Objektum	L _{den} (dB)	Darabszám	Lakosság
	55-59	36	100
	60-64	117	600
Lakóépület	65-69	123	400
	70-74	1	
	>75		
	55-59	1	
	60-64		
Iskola	65-69	2	
	70-74		
	>75		

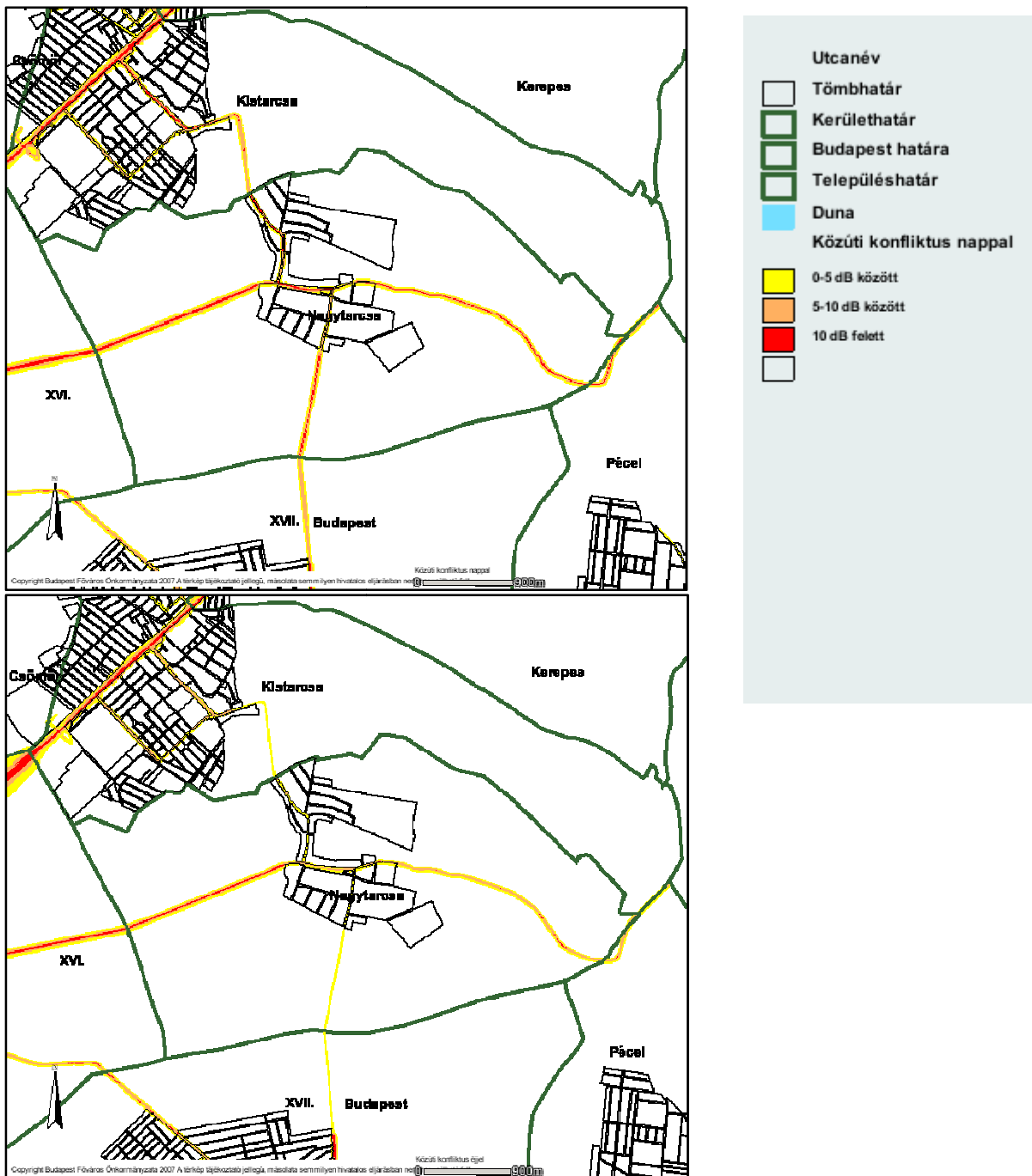
² Az adott területen hány lakos van kitéve az adott zajszintnek.

Objektum	Léjjel (dB)	Darabszám	Lakosszám
Lakóépület	50-54	146	600
	55-59	34	100
	60-64	1	
	65-69		
	>70		
Iskola	50-54		
	55-59	2	
	60-64		
	65-69		
	>70		

Közúti zajterhelés nappal és éjjel

Közúti konfliktus³ nappal és éjjel

A stratégiai zajtérkép adatai elavultnak tekinthetők a településre vonatkozóan, fontos lenne a jelenlegi állapotok (M0, M31) szerint új vizsgálat, és térkép készítése, intézkedési tervekkel együtt. A település egyes részeiben kialakult kedvezőtlen zajhelyzet miatt egyértelműen Budapest közelsége tehető felelőssé. A reggeli órákban (6-10 óra között) elindul egy jelentős gépjármű forgalom (személyautók, tehergépjárművek, buszok) a főváros irányába. A délutáni órákban (15-18 óra között) pedig egy

³ Zajterhelés és zajszint küszöbérték különbségét (túllépést) ábrázolja.

ellenirányú forgalom figyelhető meg. A fővárosba tartó főutak mentén a lakosokat jelentős zajterhelés éri.

Zajvédelmi határérték

A 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet alapján a település lakóterülete falusias beépítésű.

A határértékek: Lakó- és intézményterület laza beépítésnél: nappal 50 dB; éjszaka 40 dB.

3/14. táblázat: üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken (forrás: 27/2008. XII.3. KvVM-EüM együttes rendelet)

	Megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szint dB Nappal (6.00-22.00)	Megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szint dB Éjszaka (22.00-6.00)
Üdülőtérület, egészségügyi területek	45	35
Lakóterület (kisközségias, falusias), oktatási intézmények, temetők, zöldterület	50	40
Lakóterület (nagyközségias) vegyes terület	55	45
Gazdasági terület	60	50

3/15. táblázat: imissziós zajhatárértékek lakó- és középületek helyiségeiben megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szintek (forrás: 27/2008. XII.3. KvVM-EüM együttes rendelet)

Helyiség megnevezése	Megengedett „A” hangnyomás-szint dB	
	Nappal	Éjjel
Tantermek, előadótermek oktatási intézményekben	40	-
Étkezőkonyha, étkezőhelység lakóépületben	45	-
Kórtermek és betegszobák	35	30
Lakószobák lakóépületekben	40	30

3/16. táblázat: a közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken (dB) forrás: 27/2008. XII.3. KvVM-EüM együttes rendelet)

	1*		2*		3*	
	Nappal 06-22 h	Éjjel 06-22 h	Nappal 06-22 h	Éjjel 22-06 h	Nappal 22-06 h	Éjjel 22-06 h
Lakóterület (kisközségias)	50	40	55	45	60	50
Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55
Oktatási intézmények területe, temetők, zöldterület	55	45	60	50	65	55
Lakóterület (nagyközségias)	60	50	65	55	65	55

1* Kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra

2* Az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti mellékvonaltól és pályaudvarától,

3* Az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbusz-pályaudvartól, a vasúti fővonaltól és pályaudvarától,

3.4.3. OKTATÁS, NEVELÉS, KÉPZÉS

Magyarországon a környezeti tudatosság - sajnos - még nagyon alacsony szinten áll. A környezet védelmének szempontjából hosszú távon a belső motiváltságon alapuló környezettudatos magatartásformák alapján létrejött cselekvések a legelőnyösebbek, mert olyan területeken is hatnak, amelyek nincsenek közigazdaságilag, vagy jogilag szabályozva, szemben azokkal, amelyeket a bírsághatásra történő kényszerből vagy gazdasági érdekből végzetek el.

A belső motiváltságon alapuló környezettudatos viselkedés hosszú évek több irányból érkező tudatformálásnak a hatására alakul ki.

A környezeti tudat kialakításában életkortól függően más és más eszközök lehetnek a segítségünkre.

Ilyen eszközök a:

- családi nevelés
- intézményes oktatás (gyermek- és fiatalkor)
- média
- önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök
- társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek

➤ *Családi nevelés:*

Jövönk szempontjából alapvető jelentőségű, hogy a felnövekvő generációk természethez, környezethez való viszonyát sokkal magasabb szintre emeljük. A természet tiszteletére való nevelést a kisgyermek születésétől kell kezdeni. Értelme kibontakozásával párhuzamosan az alapvető normák beépítését (nem szemetelünk, nem tépjük le a virágokat, rendben tartjuk környezetünket stb.) el kell végezni. Jó esetben ez a családban így történik.

➤ *Intézményes oktatás:*

Felnőttkorban már nagyon nehéz a környezethez való viszonyt megváltoztatni, ezért meghatározó - a családon kívül - az iskola és az óvoda szemléletformáló szerepe. Sőt, az oktatási intézményekben megismert szemléletet a gyerekek hazaviszik, ez jó esetben némi változást eredményez szüleik gondolkodásmódjában is. Ha nem, az óvodai nevelés hivatott ezt a hiányosságot pótolni. Az óvodák pedagógiai programjának fontos eleme kell, hogy legyen a környezeti nevelés.

Az általános iskola az alsó tagozatában a környezetismeret és az osztályfőnöki órák keretében van lehetőség a környezet- és természetvédelem kérdéseivel foglalkozni. Az osztálykirándulások, a természetben - pl. erdőben, vízparton - megtartott órák az ott szerzett élmények segítségével hozzájárulhatnak a szemlélet elmélyítéséhez. Felső tagozatban a földrajz, a biológia, a kémia, a fizika és az osztályfőnöki órák az aktuális tananyaghoz kapcsolódóan keretet adnak a környezetvédelem kérdéseinek már elmélyültebb, de a gyerekek életkorának megfelelő szintű tárgyalására. A szaktárgyi

órákon kívül érdemes ökológiai szakkört szervezni. Terepen végzett megfigyelések, téli madáretetés, savas eső programba való bekapcsolódás, önálló kiselőadások tartása, stb. színes program lehet az érdeklődő tanulók számára. Ha módjában áll az iskolának, - esetleg önkormányzati segítséggel - érdemes iskolakertet kialakítani, melyben különböző növényi társulások bemutatására, tanulmányozására van lehetőség. A tápanyag utánpótlás biztosítására ki lehet egy kisebb komposztálót is alakítani, ahova a gyerekek akár otthonról is hozhatják a szerves konyhai hulladékot. (Ezzel a szelektív hulladékgyűjtés is részben megalapozható.)

Régóta jól működő tevékenység az iskolák által szervezett papírgyűjtés. Ez kiegészülhet a fém hulladékok gyűjtésével is. Érdemes az elhasznált elemek gyűjtését is megszervezni, tárolásuk helyigénye kicsi, de az elszállítás, megsemmisítést biztosítani kell. Az országban több olyan cég is található, amelyek ezzel a tevékenységgel foglalkoznak. A tanulók motiválásában szerepe lehet a leadott darabszámokhoz kapcsolódó tanári, igazgatói dicséreteknek is. Az elemek gyűjtése megfelelő műanyag vagy karton dobozok kihelyezésével kiterjeszthető kereskedelmi egységekre is, így a felnőtt lakosság is bevonható az akcióba.

➤ *Média*

Az allergiás, asztmás megbetegedések számának rohamos emelkedése kapcsán a figyelem középpontjába kerültek az allergizáló polleneket termelő növények, főleg legagresszívebben ható képviselőjük, a parlagfű. Egy szál virágzó parlagfű több milliárd virágpor szemcsét képes a levegőbe juttatni, melyből légköbméterenként ötven pollen szemcse már elegendő allergiás reakció kiváltására. Bár a parlagfű kiirtása az ország területéről csak kormányzati szinten és több éves következetes munkával valósítható meg, nagyon fontosak a térségi, települési szinten szervezett akciók is. Ebben nagy segítségre lehet a média, volt is rá példa a közelmúltban, de a helyi média is szervezhet az iskolák bevonásával parlagfű gyűjtési akciót.

Akár osztályok közötti, egyéni verseny is hirdethető, melyben a legtöbb növényt begyűjtők jutalma pl. osztálykirándulás, kerékpár, különböző sporteszközök, stb. lehet. A parlagfű-mentesítési akció kiterjeszthető a felnőtt lakosságra is, a begyűjtött parlagfűért cserébe virágpalántákat, cserjéket esetleg facsemetéket is adhat az önkormányzat. (Ezek származhatnak a környékbeli kertészetek felajánlásaiból is.) Nagyon fontos, hogy a parlagfüvet még a virágzás előtti időszakban, és akkor is lehetőleg kesztyűben gyűjtsék, ugyanis a bőrrel való kontaktus kapcsán is kialakulhat túlérzékenység.

➤ *Önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök:*

Mivel a település vonatkozásában a környezeti adatok, a fejlesztési elképzelések és az orvoslás hatósági eszközei az önkormányzatnál, illetve a polgármesteri hivatalban futnak össze/jelennek meg, így a polgárbarát települési önkormányzatnak nem csak lehetőségei, de feladatai is vannak ezen a téren. Ilyen eszközök a nyilvánosság biztosításán túl, az éves környezeti állapot jelentések közzététele és indokolt esetekben a *lakossági fórumok* meghirdetése a tájékoztatás oldaláról.

Ezen túlmenően számos kezdeményezést lehet támogatni a különböző alapjaikból pl. táborok, *környezeti nevelő programok, rendezvények*, a kulturált szabadidő eltöltését - s így a környezeti nevelést is - szolgáló parkok; erdei óvoda és iskola programok szervezése az intézmények számára; zöldterület illetve játszótér fejlesztések/korszerűsítések, amelyek közvetetten szolgálják a környezeti nevelés ügyét. Kiadványok megjelentetésének támogatásával hozzájárulhat a szélesebb rétegek természeti környezetünkről való ismeretterjesztéséhez.

Lehetőség nyílna az önkormányzat számára az Európai Autómentes Naphoz történő csatlakozásra, mely rendezvény nem csak a kerékpáros közlekedés népszerűsítésében, de a környezettudatosságra nevelésben is jó alkalom lehet.

➤ *A társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek:*

Évente egy-két alkalommal pl. szemétyűjtési akció rendezhető, amikor a települések külterületéről is megkísérlik eltávolítani az illegálisan lerakott szemetet. Ezekbe az akciókba érdemes bevonni az iskolásokat.

Számtalan lehetőség kínálkozik még a felsoroltakon kívül is a környezeti nevelésben, melyek feltárása és kidolgozása az önkormányzat, a pedagógusok és a civil önszerveződő csoportok együttműködése által valósítható meg.

Az erdei iskola program feladatai

- Támogatni a gyerekek erdei iskolában való részvételét.
- Segíteni az iskolákban az erdei iskolázáshoz szükséges szakmai háttér megteremtését.
- Kialakítani, fejleszteni azt a minősített szolgáltatói kört, mely az erdei iskolázás mellett bázisa lehet a minőségi turizmusnak, ökoturizmusnak, fenntartható vidékfejlesztésnek, egészséges életmódra nevelésnek is.
- Mind az iskolák mind a szolgáltatók számára:

- Elegendő segédanyagot, szakmai háttéranyagot és kidolgozott programmintákat biztosítani;
- Támogatni az igényeknek megfelelő képzési kínálatot és segíteni a szakértői háttér kialakulását.

3.4.4 KÖRNYEZETBIZTONSÁG

Az emberiség fejlődésének egyik legnagyobb kihívása a globális és a helyi szintű biztonság megteremtése, ennek keretében a fenntartható fejlődés környezetbiztonsági garanciáinak szavatolása. A legmagasabb nemzetközi szintű fórumokon is kiemelt fontossággal kezelik a környezetbiztonság ügyét, amelynek időszerűségét az élet egyre gyakrabban igazolja a különböző súlyos, ipari eredetű környezeti katasztrófák bekövetkezésével. Az utóbbi években egyre gyakrabban jelentkező nyári „felhőszakadások” alkalmával nagy mennyiségű csapadékvíz elvezetését kell biztosítani, havária helyzet elkerülése érdekében a befogadók vizsgálata szükséges, valamint a hiányzó árokrendszer kiépítése és a meglévő elvezető árkok folyamatos karbantartása és felülvizsgálata.

A települési területén mintegy 12 éve megszűnt hulladéklerakó található a 030/10, hrsz-ú területen. A terület talajtakarása és fásítása 2011-ben el lett végezve.

4. Nagytarcsa település SWOT analízise

BELSŐ TÉNYEZŐK - ERŐSSÉGEK	BELSŐ TÉNYEZŐK - GYENGESÉGEK
☐ Megfelelő szinten kiépített a víz-, a gáz-, és elektromos hálózat. ☐ A lakossági szilárd hulladék környezetkímélő, műszakilag megfelelő szigetelt lerakóba jut. ☐ Működik a szelektív hulladékgyűjtés rendszere. ☐ Egyelőre nem jelentős az ipari tevékenység. ☐ Jelentéktelen az ipari eredetű levegő- és zaj szennyezés. ☐ Jelentős kockázattal járó szennyezőanyag kibocsátó létesítmény a településen nem üzemel. ☐ A település területének mintegy 10%-át az országos ökológiai hálózat területei teszik ki. ☐ Az országos ökológiai hálózatnak a településre eső részterületeit főként a Szilas-patak (és mellékága) menti területek alkotják. ☐ Van helyi rendelet a kerti hulladékok égetésének, a belterületi állattartás szabályainak meghatározására.	☐ A lakónépesség létszáma folyamatosan növekvő tendenciát mutat (agglomerációs beépülés). ☐ Jelentős forgalmat lebonyolító utak találhatóak a település közelében (M0 és M31). ☐ Nincs légszennyezettséget mérő automata, vagy manuális mérőállomás. ☐ Nincsenek friss mérési adatok a közlekedési zajterhelés mértékéről. ☐ Szilas-patak települést átszelő szakaszára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre megfelelő információk a vízminőségről. ☐ Felszín alatti víz szempontjából fokozottan és kiemelten érzékeny területen helyezkedik el. ☐ A településen országos jelentőségű egyedi jogszabállyal védett természeti terület, illetve helyi jelentőségű védett természeti terület nem található. ☐ Nagytarcsa településen nem található Natura 2000 hálózatba tartozó terület sem. ☐ Az erdőterületek aránya (4%), ami messze elmarad az országos és a megyei átlagtól. ☐ Jelentős a nitrát érzékeny területek aránya.
KÜLSŐ TÉNYEZŐK - LEHETŐSÉGEK	KÜLSŐ TÉNYEZŐK - VESZÉLYEK
☐ Ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat bővítése. ☐ Korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása. ☐ A csatorna rácsatlakozások számának növelése. ☐ Megújuló energiaforrások hasznosítása. ☐ Zöldfelület-fejlesztés, - rendezés. ☐ A belvízelvezetés fejlesztése. ☐ A szilárd burkolatú utak folyamatos karbantartása, felújítása. ☐ A lakosság informáltsága környezetvédelmi információs rendszer kialakításával (TEKIR).	☐ Az utak romló állapota. ☐ A belvízelvezetés fejlesztésének és a csapadékcsatorna-hálózat bővítésének elmaradása esetén belvízveszély és szélsőséges időjárási körülmények esetén elöntések várhatók. ☐ A forráshiány miatt a környezetvédelmi beruházások háttérbe szorulhatnak. ☐ Agglomerációs hatás révén a beépített területek arányának növekedése.

5. Környezetvédelmi átfogó célok, a település környezetpolitikai stratégiája

A Program hosszú távú célkitűzése, hogy hozzájáruljon Nagytarcán a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek a biztosításához. A helyzetelemzés alapján, a jövőképhez és a hosszú távú célkitűzésekhez kapcsolódóan a Program átfogó céljai:

- a települési élet és környezetminőség javítása
- természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése
- a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése, a környezetbiztonság javítása

Az átfogó célokhoz rendeltlen kell meghatározni a cselekvési irányokat, intézkedéseket és a végrehajtás eszközeit. Az átfogó célok elérését a tematikus akcióprogramokban meghatározott fő célkitűzések, célok, intézkedések és cselekvési programok szolgálják. A szükséges intézkedésekhez azonban nem minden esetben kapcsolódik cselekvési program. Ez függ a település jövőképétől, forráslehetőségeitől, stb. a Program kétéves felülvizsgálata során azonban újabb cselekvési programok kapcsolódhatnak be a tervezésbe. A program végrehajtásának operatív szintjén a környezetvédelmi szempontok horizontális érvényesítése szükséges. A környezetvédelmi infrastruktúrák teljes kiépítése, a szennyező anyagok környezetbe való jutásának megakadályozása akár a keletkezésük megszüntetésével (cső eleji technológiák) a vízbázisok, a természeti területek, zöldfelületek hathatósabb védelme, a természetvédelem megerősítése, illetve további kiterjesztése, az egészségesebb társadalom felé tett elsőrangú lépés lehet. Az új közlekedési kapcsolatok kiépítése, illetve a meglévők fejlesztése, a közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének nagymérvű javítása, az alternatív közlekedési módok lehetőségeinek megteremtése fontos lépés a lakosság életminőség-javulásához. A környezetügyi stratégiai tervezés csak akkor lehet hatékony, amennyiben minden más stratégia-alkotási folyamat is integrálja a környezetvédelmi szempontokat. A célkitűzések megvalósításának tudományos, gazdasági, kulturális és szociális elemei egyaránt vannak, illetve rövid-, közép- és hosszú távú célokat egyaránt tartalmaz. A célállapotok kijelölése és tisztázása önmagában nem jelent értéksorrendet, ezért prioritásokat szükséges kialakítani.

Prioritások:

- Települési környezetminőség
- Környezet és egészség
- Vizeink védelme és fenntartható használata
- A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése
- Természet és tájvédelem
- Fenntartható terület és földhasználat
- Éghajlatváltozás
- Hulladékgazdálkodás
- Környezetbiztonság

6. Tematikus akcióprogramok

6.1 TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETMINŐSÉG

A település környezetállapotának jellemzői, az infrastruktúra, a szolgáltatások színvonala életminőségünket alapvetően meghatározó tényezők. Az élhető települési környezet, elsősorban a környezeti ártalmaktól mentes, esztétikus, megfelelő rekreációs lehetőségekkel rendelkező, biztonságos lakóhelyet jelent. A környezeti infrastruktúra része az egészséges ivóvíz szolgáltatás, a szennyvízelvezetés és tisztítás, a rendszeres hulladékgyűjtés, kezelés. Fontos szempont, hogy a településfejlesztések, rendezések a fenntarthatóság szempontjainak a figyelembevételével történjenek, beleértve az energiatakarékos építést, a környezetkímélő közlekedés elterjesztését, a zöldterület-gazdálkodási szempontok érvényesítését. A települések harmonikus fejlesztése, a fenntarthatósági szempontok érvényesülésének terület- és településfejlesztési eszközökkel való elősegítése az EU politikájában is egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Fő célkitűzések az élhető település jegyében:

- A településfejlesztés tudatosabbá tétele, a fejlesztés és rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése.
- Az épített környezet és a zöldterületi rendszer védelme.
- A település harmonikusabb tájba illesztése.
- A közlekedési igények mérséklése, illetve környezetkímélőbb formáinak az elterjesztése.
- A környezeti infrastruktúra kiépítése.

6.1.1 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS, RENDEZÉS

Az egészséges környezethez való jog érvényesítésének egyik eszköze az önkormányzati településfejlesztési és rendezési tevékenység. A településrendezéssel kapcsolatos döntések hosszútávra meghatározzák, - kedvezően, vagy kedvezőtlenül befolyásolják- a település környezetét. Napjainkban problémát jelent, hogy a településfejlesztési tevékenységek elnagyoltak, a fejlesztési koncepciók nem jelölnek ki határozott irányokat, a fejlesztések nincsenek stratégiai döntésekkel alátámasztva. Ennek következménye, hogy a területrendezési tevékenység nem a település hosszú távú érdekeit szolgálja, inkább az adott állapot rögzítésére szolgál, vagy befektetői érdekeket elégít ki. Erősíteni szükséges ezért a településrendezési és fejlesztési terv kapcsolatát. A koncepcióknak a gazdasági, társadalmi és környezeti tényezőket egyenlő súllyal kell kezelni, törekedve a fenntarthatóságra. A fejlesztési és rendezési döntések során mérlegelni kell a környezet állapotára

való hatások mértékét. Nagytarcsa település célja emberközpontú, egészséges község kialakítása, az életminőség javítása.

6.1.2 ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS

A település dinamikus kölcsönhatásban van a természeti környezettel. A kapcsolat egyik legfontosabb eleme egy jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer⁴. Település zöldfelületi rendszerének funkciója - területe, szerkezete és minősége függvényében - sokrétű. Kedvezően befolyásolja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, összekapcsolja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas rekreációra, a település esztétikai megjelenését alapvetően meghatározza. A meglévő éghajlati viszonyok között a művi és természeti környezet arányánál, a zöldterületek aránya célszerűen 55-60 % körül kellene, hogy mozogjon. Az egységes zöldfelületi rendszer hiányos, a zöldfolyosók egyre keskenyebbek, sok helyen mozaikossá váltak. Nő a művi területek aránya, a véderdők aránya pedig csökken. A közelmúltban módosított építési törvény a biológiai aktivitásérték szinten tartását írja elő. Az egy lakosra jutó parkterület aránya 20-30 m²/fő között lenne kedvező. A közvetlen lakókörnyezetben az utcák fásítása bír nagyobb zöldfelületi jelentőséggel. A zöldterületek fenntartás komoly anyagi terhet ró az önkormányzatra, azok fejlesztése, bővítése, pedig külső forrásokat igényelne. A zöldfelületi rendszer fontos tényezője a talaj, ez a beépítések során elveszti funkcióját, ezért fontos az olyan építési tevékenységek ösztönzése, amelyek a talaj minél több funkciójának a megőrzését szolgálják.

Tervezett zöldterületek (közparkok)

- Cserfa u - Csontvári u - Nyárfa u- Gesztenyesor u által közrefogott terület (1,33 ha)
- Petőfi Sándor utca külső szakaszán, a tervezett vízgazdálkodási terület mellett (~1,5 ha)
- Gyöngyvirág u. mellett (~0,24 ha)

A zöldterületek folyamatos fenntartásáról, esetenkénti felújításáról gondoskodni kell. Az új zöldfelületek létesítését és meglévők felújítását kertészeti kiviteli tervek alapján kell végrehajtani. A zöldfelületek növényzettel való megfelelő borítottságát biztosítani kell. A közterületeken az előzőeken túl további zöldfelületi elemekként alakítandók ki az utcafásítások és zöldsávok.

⁴ A zöldterület állandóan növényzettel fedett, közhasználatú, vagy részben közhasználatú terület, míg a zöldfelület ennél szélesebb kategóriát foglal magába, melybe beletartozik a település összes zölddel borított területe (pl: lakótelkek zölddel borított része)

6.1.3 ÉPÍTETT KÖRNYEZET

A településen nagy számban, változatos formában és sokféle rendeltetéssel fordulnak elő az épített környezet elemei. Területi elhelyezkedésükkel, a zöldfelületekkel kialakult kapcsolatukkal a település arculatának a meghatározói, fontos feladat ezért állapot megőrzésük. A védett épületek fenntartása turisztikai szempontból is kiemelkedő szerepet kap. Az épített környezet fenntartását, felújítását és fejlesztését részletes műszaki adatok alapján lehet csak megtervezni. A felújítási, kivitelezési tevékenységek során előtérbe kell helyezni a fenntartható (környezetbarát, energiatakarékos) építési módokat, technológiákat.

Az építményeket a környezetükbe illeszkedően kell elhelyezni és megvalósítani. A rálátás és a kilátás védelméről, a kedvezőtlen környezeti adottságok megszüntetéséről, illetőleg átalakításáról gondoskodni kell. Az építményeket csak úgy szabad elhelyezni és kialakítani, hogy azok együttesen feleljenek meg a településrendezés, a környezet-, a természet- és a műemlékvédelem, továbbá a rendeltetés, az egészség-, a tűz- és a honvédelem, a köz- és más biztonság követelményeinek, valamint a geológiai, meteorológiai, illetőleg a terep, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai adottságainak.

6.1.4 KÁROSODOTT TERÜLETEK HELYREÁLLÍTÁSA

Természetvédelmi szempontból kiemelt feladat a leromlott termőhelyek, élőhelyek helyreállítása, eredeti állapotuk visszaállítása. Kiemelt jelentősége van a vizes élőhelyek helyreállításának. A jövőben a rehabilitációs és a rekonstrukciós feladatok esetében, figyelmet kell fordítani az éghajlatváltozás élőhelyekre gyakorolt hatására is.

Károsodott területek helyreállítása		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
Vizes élőhelyek rekonstrukciója, erdőterületek természetessége	- A vizes élőhelyek helyreállítási munkáinak az elvégzése. - Az ivóvízbázis folyamatos védelme <u>Monitoring mutatók:</u> Helyreállításban részt vett területek száma, nagysága.	Az illegális hulladéklerakással érintett területek mentesítése A folyamatban lévő kármentesítési tevékenységek folytatása, befejezése	folyamatos	Vagyonkezelő Kft., műszaki osztály, költségvetés
Épített környezet				
- Az épített környezet védelme. - Környezetbarát anyagok, technológiák alkalmazása.	- Műszaki adatgyűjtés az épített környezet állapotáról. - Önkormányzati beruházásoknál a környezetbarát, energiatakarékos tervek előtérbe helyezése. - Az épített, kulturális értékek bemutatása, népszerűsítése <u>Monitoring mutatók:</u> - a védett épületek minősége	A kivitelező kiválasztásakor a környezetbarát anyagok és kivitelezési mechanizmus érvényre juttatása Energiatakarékosságot célzó beruházások megvalósításának ösztönzése, erre irányuló pályázati források kihasználása Az épületek - kiemelt figyelemmel a helyi védelem alatt álló épületekre - állagának ellenőrzése A helyi védelem alatt álló épületek táblával történő ellátása, tájékoztató táblák kihelyezése	folyamatos	képviselő testület, műszaki osztály

6.2 KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG

Az egyének és a társadalom értékrendjében kiemelt szerephez jut az egészségmegőrzés. A halandósági kockázati tényezők között kiemelt fontosságúak a környezeti ártalmak.

Főbb célkitűzések:

- A lakosság egészségét károsító folyamatok visszaszorítása, megakadályozása.
- Egészséges környezet kialakítása révén a környezeti eredetű betegségteher mérséklése.
- A környezet-egészségügy felkészítése, a globális éghajlatváltozás okozta problémák kezelésére.

6.2.1 LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

A helyhez kötött új légszennyező forrás létesítése során a tervező, a tervező hiányában a beruházó, illetőleg az építtető, a technológia megváltoztatása esetén az üzemeltető köteles kibocsátási határérték megállapítását kérni a levegőtisztaság-védelmi hatóságtól az érvényben lévő rendelkezéseknek megfelelően. A beruházó a terület-felhasználási, az építési (létesítési) és használatbavételi (üzembe helyezési) engedélyezési eljárás során igazolni köteles, hogy a tervezett, illetőleg megvalósított műszaki megoldás megfelel az vonatkozó előírásokban foglalt levegőtisztaság-védelmi előírásoknak. Az igazolásnál a levegőbe kerülő valamennyi légszennyező anyagot figyelembe kell venni. Törekedni kell a belterületen létesített légszennyező vállalkozások, illetve folytatott légszennyező tevékenységek, vagy jelentős bűzhatást okozó tevékenységek kereskedelmi, gazdasági területre történő kitelepítésére.

6.2.2 BIOLÓGIAI ALLERGÉNEK

A legtöbb tünetet kiváltó allergén növény a parlagfű. A globális éghajlatváltozás hatására egyre több allergén növény megjelenésére lehet számítani. A jogszabályi előírások, az ellenőrzések, szankcionálásával csökkenteni kell a parlagfűvel fertőzött területek arányát.

6.2.3 ZAJ- ÉS REZGÉS

Szerencsésnek mondható a település elhelyezkedése zajvédelmi szempontból. Az ipari, és szolgáltató tevékenység nem okoz jelentős zajártalmat. Jelentős a közlekedésből származó zajhatás viszont az M31-es és M0-s utakról. Alaposan fel kell mérni a zajhatást, és az útkezelőt pedig zajvédő fal építésére kell felszólítani! A közlekedésfejlesztési javaslatokat meg kell valósítani, egy élhetőbb

környezetminőség megvalósításához. Az építmények tervezése, megvalósítása és működése során gondoskodni kell arról, hogy a vonatkozó előírásokban meghatározott határértékeket meghaladó mértékű zaj ne keletkezzen. A kivitelező a zaj- és rezgésvédelmi követelményeket az építőipari tevékenység ideje alatt köteles betartani.

6.2.4 VÍZMINŐSÉG

A Program egyik fő feladata az ivóvízben található egészségre ártalmas anyagok csökkentését szolgáló intézkedések meghatározása. A közműves ellátottság megoldott, további feladatot elsősorban a minőségi problémák kiküszöbölése jelent. A területen keletkező szennyvíz elvezetése csak csatornázottan, vagy a csatorna kiépítéséig zárt szennyvíztárolóból szippantással történhet. A zárt szennyvízgyűjtőkben összegyűlő szennyvizek csak engedéllyel rendelkező szennyvíztisztító-leürítő telepre szállíthatók. A használt víznek a vizekbe történő visszavezetését, valamint a vizek átvezetését úgy kell végezni, hogy a vízadó és befogadó közeg készleteit, minőségét és élővilágát kedvezőtlenül ne változtassa meg, természetes tisztulását ne veszélyeztesse. A területen működő technológiák következtében szennyeződő csapadékvíz megfelelő tisztítás után vezethető be a csapadékvíz befogadóba. A felszíni vízelvezető árkok mentén a jelenlegi partéltól számított 3-3 méteres sáv nem építhető be, azt a vízfolyás rendezésére, fenntartására kell biztosítani. A rétegvízkiészlet utánpótlása és a természetes vízháztartás fennmaradása érdekében a csapadékvíz elvezető árkoknál kerülni kell a zárt burkolatok alkalmazását.

6.2.5 KLÍMA ÉS EGÉSZSÉG

Az éghajlatváltozás hatására kialakuló hőhullámok gyakorisága és intenzitása nagy terhet ró a lakosság egészségi állapotára. A legnagyobb kockázatnak kitett csoportok a krónikus betegségben szenvedők, és a 65 év felettek. A hőhatás mellett az UV sugárzás megnövekedése is következménye az éghajlatváltozásnak. A hőhullámok alatt jelentősen megnövekedhet a légszennyezettség, elsősorban a légköri ózonkoncentráció.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Levegőtisztaság-védelem</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, Ft
• Imissziós - elsősorban közlekedésből származó - légszennyezettség csökkentése. • A lakossági gumi, műanyag és egyéb hulladékok égetéséből származó légszennyezés csökkentése	• A belsőtéri levegőminőséget javító intézkedések végrehajtása. • Fő közlekedési utak mentén az imissziós légszennyezettség mértékének megismerése. • A helyi levegőtisztaság-védelem érdekében megfelelő kommunikáció • A helyi levegő-védelem területének szabályozása <u>Monitoring mutatók:</u> • Krónikus légzőszervi problémákkal küszködő gyermekek száma. • Mérési eredmények alakulása.	Lehetőség szerint forgalomtechnikai eszközök alkalmazása a káros hatások elkerülésére A lakosság tájékoztatása a hatályos jogszabályi rendelkezésekről, valamint a légszennyezés hatásairól Önkormányzati rendelet megalkotása Kiemelten kell kezelni a zöldfelületek helyreállítását, nagyságának növelését a beruházások során	folyamatos	polgármesteri hivatal
<i>Zaj- és rezgésvédelem</i>		Cselekvési terv	Határidő	Felelős
• Közlekedési eredetű zajterhelés csökkentése • Az egyéb zajos tevékenységek figyelemmel kísérése, korlátozása	• A település útjainak tehermentesítése a környezeti terhelés csökkentése érdekében. • Teherforgalmi korlátozások bevezetése. • Passzív akusztikai védelem fejlesztése • A jegyzői hatáskörbe tartozó zajos tevékenységek kezelése • Zajvédő fal építése az M31-es és M0-s autópályák irányában <u>Monitoring mutatók:</u> • Zaj- és rezgés terhelés szintjének ellenőrizhető módon történő csökkentése. • Útvonalak mennyiségi és minőségi változása.	Helyi zajvédelmi rendelet megalkotása	aktualitás szerint	jegyző

<i>Biológiai allergének</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A településen a parlagfű pollenkoncentráció 30 pollenszem/m³ érték alatt maradjon. - Parlagfű elleni védekezés.	- A parlagfű borította területek feltárása, a védekezés elmulasztásához kapcsoló hatósági intézkedések foganatosítása. <u>Monitoring mutatók:</u> - Pollenkoncentráció alakulása a levegőben.	Az allergén növények jelenlétének feltérképezése, nyilvántartás készítése. A parlagfű irtására vonatkozó jogszabályi előírások betartatása, a felderítési arány növelése Lakossági tájékoztatás a jogszabályi előírásokról és allergiáról Kerülni kell az allergén fajok telepítését	minden év augusztus	jegyző
<i>Vízminőség</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
Az ivóvíz-szennyezők miatt fellépő egészségi kockázatok csökkentése.	- Az egészséges ivóvíz biztosítása <u>Monitoring mutatók:</u> - Az ivóvíz minőségi paramétereinek alakulása.	Ivóvíz minőségének nyomon követése mérésekkel.	folyamatos	Vagyonkezelő és Vízmű Kft.
<i>Klíma és egészség</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
A kedvezőtlen klimatikus hatások kivédésében a megelőzés szerepének a növelése.	- Egyes fogékonyságot fokozó helyeken (pl: utasvárók) környékén klímavédelmi intézkedések megtétele. - Az időjárási viszonyok előzetes ismeretében figyelemfelhívás, az ÁNTSZ riadóláncában való közreműködés <u>Monitoring mutatók:</u> A hőhullámokkal kapcsolatos megbetegedések számának alakulása.	Fásítás a legnagyobb kitettséggel rendelkező helyszíneken - árnyékkadó növények telepítése Tájékoztatás nyújtása a lakosság részére - hőségriadó alatt szükséges tennivalók közreadása az országos tisztifőorvos iránymutatása alapján	folyamatos	képviselő testület

6.3 VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

A víz korlátozottan rendelkezésre álló, megújuló, sérülékeny természeti erőforrásunk. A legelterjedtebb vízminőségi problémákat a szerves anyagok, a foszfor és a nitrátok magasabb mértékű jelenléte okozza. A felszíni vízrendszeren belül elsősorban az állóvizek, a kisvízfolyások a legérzékenyebbek a szennyezésekkel szemben.

A vizek védelmével és fenntartható használatával kapcsolatos tevékenységek keretét az EU Víz Keretirányelv (VKI) tartalmazza.

A legfőbb célkitűzések:

- A Víz Keretirányelvvvel összhangban a település vizeinek jó ökológiai állapotának elérése.
- A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme. Ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése.
- Az árvizek és aszályok hatásának mérséklése.

6.3.1 A VIZEK JÓ ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTÁNAK ELÉRÉSE

A VKI megfelelő keretet ad a vizek jó ökológiai állapotának megőrzését szolgáló intézkedésekre. A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv (VGT) szoros kapcsolatban áll a terület-, és településfejlesztési tervvel, hiszen a vizek jó állapotára vonatkozó célkitűzések elérése érdekében, olyan helyi intézkedéseket kell megvalósítani, melyek szorosan kapcsolódnak a településhez. A VGT-ben megfogalmazott problémákat helyi és nagyobb egységeket felölelő térségben lehet megoldani. A VGT 2009. év végén került közzétételre, mely tartalmazza az emberi tevékenység által a vizek állapotára gyakorolt terheléseket, a monitoring eredmények térképi bemutatását, a védelmi programokat, az ellenőrző és helyreállítási intézkedéseket.

Környezetvédelmi és ökológiai célok

- A területen keletkező szennyvizek összegyűjtésének és megfelelő kezelésének biztosítása;
- A szükséges szennyvíztisztítási határfok biztosítása;
- A talaj, talajvíz, illetve felszíni befogadók szennyezettségének csökkentése;

- Jó felszín alatti vízminőségi állapot elérése vagy fenntartása összhangban a VKI céljaival;
- Élőhelyek védelme, fenntartása, megvédése a környezetszennyezéstől.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezés elleni védelméről szóló EU irányelv végrehajtása folyamatban van, szabályozási- és intézményrendszere kiépült. A program alapját a nitrát-érzékeny területek kijelölése, és az ezen a területekre vonatkozó gazdálkodási normák meghatározásai adják. A nitrát-érzékeny területek kijelölése a mezőgazdasági parcellaazonosító rendszerre (MePAR) alapozódik. A részletes jogszabályi előírások elsősorban az állattartó telepek trágyatároló létesítményeinek a megfelelő kialakítását, műszaki követelményeit, valamint a tápanyagok kimosódását megakadályozó trágyakijuttatás szabályait határozzák meg.

6.3.2 CSATORNÁZÁS, SZENNYVÍZKEZELÉS

A településen figyelmet kell fordítani a csatornahálózatra történő rácsatlakozások számának növelésére.

6.3.3 IVÓVÍZELLÁTÁS

Felszín alatti vizeink készletének mennyiségi és minőségi védelme stratégiai szintű feladat, hiszen a lakosság ivóvízfogyasztása döntően e forrásból történik. A készletek megőrzését az Ivóvízbázis-védelmi Program szolgálja. A sérülékeny területen elhelyezkedő vízbázisok védelmét a VKI védett területekre vonatkozó előírásainak megfelelően kell kezelni.

6.3.4 BEL- ÉS KÜLTERÜLETI VÍZRENDEZÉS

A bel- és külterületi vízrendezés a települési vízgazdálkodás fontos része. Magában foglalja a felesleges csapadék és belvizeket összegyűjtő és elvezető zárt, vagy nyílt belvízcsatorna kiépítését, a nyílt csatornák, árkok, tavak, folyómedrek gondozását.

<i>Bel- és külterületi vízrendezés</i>		Cselekvési terv	Határidő	Felelős
Az árvíz kockázatának, a belvízi elöntések mértékének csökkentése.	- Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciója. - Befogadó mellékágainak takarítása, kitisztítása. <u>Monitoring mutatók:</u> Beruházások megvalósulása. Befogadók állapota	Belterületi bel- és csapadékvíz-védelmi fejlesztések megvalósítása A nyílt csapadékelvezető árkok tisztítása, karbantartása A zárt csapadékelvezetők karbantartása, tisztítása Külterületi vízrendezési fejlesztések	folyamatosan	képviselő testület, Vagyonkezelő és Vízmű Kft.
<i>Csatornázás, szennyvízkezelés</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A csatornahálózat üzemeltetése - A szennyvízkezelés által a környezetterhelés csökkentése	- A csatornahálózat működésének nyomon követése - A beruházási lehetőségek, fejlesztési alternatívák felmérése, fejlesztési koncepció kialakítása	Szennyvízcsatornára való rákötési arány növelése	folyamatosan	képviselő testület, Vagyonkezelő és Vízmű Kft.

6.4 A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE

A társadalmi értékrend alapvetően befolyásolja az ember és a természet viszonyát. A társadalmi környezettudatosság szintjét olyan szintre szükséges emelni, ami biztosítja a természeti erőforrásokkal történő átgondolt, fenntartható gazdálkodást, a környezeti elemek terhelésének tudatos csökkentését. A környezettudatos viselkedés sok esetben az egyének kényelmi szempontjainak a háttérbe szorításával, esetleg többletkiadásokkal jár, de meg kell ismertetni, és értetni az emberekkel, a hosszútávon jelentkező előnyöket. A környezettudatos viselkedési formák elterjesztését segítik elő a példaértékű kezdeményezések támogatása, bemutatása, a kárt okozó tevékenységek elítélése, szankcionálása.

Főbb célkitűzések:

- A környezeti nevelés, szemléletformálás erősítése az oktatás minden szintjén.
- A környezeti információkat biztosító rendszerek kialakítása, fejlesztése, a megszerzett információk hatékony terjesztése.
- A társadalom aktivitásának ösztönzése a környezeti programokban való részvételre, aktív szerepvállalásra.

6.4.1 KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS

A környezeti nevelés, oktatás elősegíti a különböző korosztályok környezettudatos szemléletének kialakulását, úgy, hogy az elsajátított ismeretek a gyakorlati életben meghozott döntések során is érvényt szerezzenek. A környezeti nevelés hatással van a megfelelő értékrend kialakítására, ösztönöz a fenntartható fogyasztási minták elsajátítására. A közoktatási törvény előírásai alapján minden iskola számára kötelezővé vált a helyi környezeti nevelési, és egészségnevelési program létrehozása.

A környezeti nevelés elsődleges célterülete a közoktatás. Létrejöttek a környezettudatosság erősítését szolgáló nemzeti minősítési keretrendszerek (Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Iskola). Az Ökoiskolai képzésben a környezeti szempontok hangsúlyozottabban jelennek meg.

6.4.2 KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A környezeti szemléletformálás célja a társadalom környezeti értékrendjének pozitív irányú befolyásolása, ezáltal egy élhetőbb életér kialakítása, fenntartása. A közművelődési intézmények, civil szervezetek, a környezeti szemlélet kialakításában nagy szerepet játszanak, több eszközzel is képesek befolyásolni a közgondolkodást. A helyi média közlésanyagában is fontos integrálnia a környezetvédelmi ügyeket.

6.4.3 FENNTARTHATÓ FOGYASZTÓI SZEMLÉLET KIALAKÍTÁSA

A jelenlegi fogyasztás színvonala, mértéke nem fenntartható mértékű. A termelés bővülése, a népesség növekedése, a természeti erőforrások egyre nagyobb mértékű kihasználásához, kiapadásához vezet. A fogyasztói szokások megváltoztatása területén változtatásra van szükség. A fogyasztásra nagyobb a nyitottság, amint a fogyasztásról való lemondásra. A fogyasztás területén megjelentek - a fenntarthatóság követelményeit kielégítő - ökogazdálkodás termékei, de ezek még nem terjedtek el, elsősorban azok magas árai miatt. A jövőben olyan termelési módszereket és fogyasztói szokásokat kell propagálni, melyek a fenntarthatóság követelményeit kielégítik, elkerülve a környezeti értékek degradálódását, kimerülését. A média által sugallt életmódok, szöges ellentétben állnak napjainkban a környezeti értékrenddel. Ha a médiában megjelennek is környezetvédelmi elemek, azok is inkább csak a csővégi eljárásokat erősítik (pl: szelektív hulladékgyűjtés). Az önkormányzat által fenntartott, támogatott médiának nagy szerepe lenne abban, hogy a lakosságot a környezettudatosabb életforma választására, az átgondoltabb fogyasztásra ösztönözze.

6.4.4 INFORMÁCIÓS SZABADSÁG

Bár az utóbbi években bővült az információhoz való hozzáférés lehetősége, azonban még mindig vannak feladatok ezen a területen is. Az önkormányzat feladata a lakosság tájékoztatása a helyi környezet állapotáról. Évente tájékoztatót kell készíteni a környezetvédelmi programban foglaltak időarányos végrehajtásáról. Fontos feladat lenne a Települési Környezetvédelmi Információs Rendszer (TEKIR) üzemeltetése, amin keresztül a lakosság megfelelő tájékoztatást kapna a település környezeti állapotának alakulásáról.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Környezeti nevelés, oktatás</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- Az oktatási intézmények működtetése során a környezeti értékrend képviselőjének az elterjesztése. - Környezeti programokhoz történő csatlakozás (Ökoiskola, Zöld Óvoda, Erdei Iskola)	- Helyi szabályozások felülvizsgálata, környezeti szempontok beemelése. - Az oktatási intézményekben a környezeti nevelési tevékenység fejlesztése, ösztönzése, és anyagi támogatása. <u>Monitoring mutatók:</u> - A minősített zöld intézmények számának alakulása. - Az Erdei Iskola, Zöld Óvoda, Ökoiskola programban résztvevő intézmények száma.	A környezeti nevelés beépítése a pedagógiai munkába A környezetvédelem, természetvédelem témájú rendezvények és intézményi indíttatású programok támogatása A helyi környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek működésének támogatása	folyamatosan	iskola igazgató
<i>Környezettudatos szemléletformálás</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A közművelődési és civil szervezetek szerepének növelése a szemléletformálásban. - A média aktív szerepvállalása a környezeti szemléletformálásban.	- A közművelődési intézmények környezettudatos működésének megtervezése és kialakítása (pl: energiatakarékos megoldások, szelektív hulladékgyűjtés, stb.) - Civil környezetvédelmi szerveződések támogatása. - Környezettudatosság erőteljes megjelenítése a helyi médiában. <u>Monitoring mutatók:</u> - civil környezetvédelmi rendezvények - környezettudatosság fejlődése a lakosság körében	A településen jelentkező legfontosabb területek feldolgozása, a hiányosságok folyamatos ismertetése - szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes hulladékokról általában, komposztálás, levegővédelem stb.	folyamatosan	képviselő testület

Fenntartható fogyasztói szemlélet kialakítása		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A fenntartható fogyasztás, mint fogalom ismertségének a növelése. - A vásárlói tudatosság szintjének az emelése, a környezetet jobban kímélő termékek választására való ösztönzés.	- A környezettudatosság és fenntarthatóság elveinek beépítése a helyi szabályozási folyamatokba. - Helyi termékek, ökoturizmusból származó termékek piacának ösztönzése, figyelemfelkeltés. - Helyi média anyagának alakítása, befolyásolása, a környezeti értékek megjelenítése céljából (helyi újság). <u>Monitoring mutatók:</u> Lakosság életvitelében tapasztalható változások. Fogyasztói szokások alakulása.	Helyi média kiadványok eljuttatása a lakossághoz (szóróanyagok, újságok) A helyi termékeket kínáló rendezvények támogatása	folyamatosan	képviselő testület
Információs szabadság		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A környezeti és vízügyi információkhoz való hozzáférés elősegítése - A lakosság környezeti informáltságának javítása.	- Helyi tájékoztató anyagok létrehozása, lakossághoz történő eljuttatása, a helyi környezet állapotáról. - Ügyfélbarát ügyintézés (lakossági bejelentések fogadása, megoldása) <u>Monitoring mutatók:</u> A lakosság környezeti ügyekben való informáltságának alakulása.	A lakosság tájékoztatása a helyi környezet állapotáról (tájékoztató a környezetvédelmi programban foglaltak időarányos végrehajtásáról) Jegyzői hatáskörben történő eljárások lefolytatása, hatáskörön kívüli ügyek áttétele az illetékes hatósághoz	folyamatosan	képviselő testület, jegyző

6.5 TERMÉSZET ÉS TÁJVÉDELEM

A társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és erőforrásigénye következtében, a természeti környezet egyre nagyobb terhelésnek van kitéve. A legfőbb veszélyeztető tényező az élőhelyek csökkenése, felaprózódása, pusztulása, a nem megfelelő földhasználatból adódó túlhasznosítás, az éghajlatváltozás miatti özönfajok megjelenése. Természetvédelmi örökségünk megőrzése érdekében, a természetvédelmi szempontokat nem csupán a védelem alatt álló területeken, hanem minden más területen és tevékenységben is érvényesíteni kell.

Főbb célkitűzések:

- A védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása.
- A biológiai sokféleség megőrzésének és helyreállításának elősegítése a védett természeti területeken kívül is.

6.5.1 A TERMÉSZETI TÁJ ÉS ÉRTÉKEK VÉDELME

Az ökológiai folyosón lévő területeken folytatott tevékenységek, előírásoknak megfelelő módon történő végzéséről gondoskodni szükséges. A természetvédelmi törvény hatályba lépése óta *ex lege* - azaz a törvény erejénél fogva - védett természeti területnek minősül valamennyi forrás, láp, víznyelő, szikes tó, kunhalom, barlang és földvár. A természet védelme nem csupán a védett természeti területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére ki kell, hogy terjedjen. Az érzékeny természeti területek (ÉTT) olyan extenzív művelés alatt álló területek, amelyek a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek megőrzését, a biológiai sokféleség fenntartását, a tájképi értékek védelmét szolgálják.

Természeti táj és értékek védelme		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
• Helyi jelentőségű védett területek számának, méretének növelése. • A tájvédelmi értékek érvényesítése a településfejlesztés, -rendezés során. • A biodiverzitást megőrző gazdálkodási módszerek terjesztése.	• Helyi védetté nyilvánítások lebonyolítása. • A helyi településfejlesztési és -rendezési tervek felülvizsgálata, a tájértékek képviselője. <u>Monitoring mutatók:</u> • Védett területek számának, területének alakulása. • Támogatások igénybevételének alakulása.	Az érintett lakosság folyamatos tájékoztatása a rendelkezésre álló agrártámogatások megszerzése érdekében A meglévő tervek és programok aktualizálása védelem alá helyezési eljárásokat követően - indokolt esetben A helyi védelem alatt álló értékek táblával történő megjelölése A természeti értékek fenntartása, folyamatos értékmegőrzés	folyamatosan	képviselő testület

6.6 FENNTARTHATÓ TERÜLET ÉS FÖLDHASZNÁLAT

A gazdasági-társadalmi tevékenységek megvalósulása különböző mértékű földhasználattal jár együtt. A különböző területhasználati módok különböző környezeti elemeket vesznek igénybe, azokat eltérő módon hasznosítják, illetve terhelik meg. Az elmúlt években a területhasználat alakulását a művelés alól kivett területek arányának a növekedése jellemezte. A földhasználat során gondot okoz a hagyományos értékörző gazdálkodási módszerek háttérbe szorulása, fokozatos eltűnése.

Fő célkitűzések:

- A természeti erőforrások megőrzése, fenntarthatóságának biztosítása.
- A terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat kialakítása.

6.6.1 TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

A talaj egy feltételesen megújuló természeti erőforrás, melynek megóvása, termékenységének fenntartása mindenki érdeke. A talajok degradációjának folyamatát a gazdasági - és társadalmi tényezők nagymértékben előmozdították (területfoglalás, mezőgazdaság). A föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetőek el, amelyek a föld minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják. Beruházás megkezdése előtt gondoskodni kell a termőréteg megfelelő letermeléséről és termőtalajként felhasználásáról. A kivitelezés és üzemeltetés során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások az érintett termőföld minőségében kárt ne okozzanak (A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. tv. „a talajvédő termőföldhasználat” c. fejezet 35. - 42. §, valamint „a Talajvédelmi hatósági eljáráshoz kötött tevékenységek” 49. - 51/A. § c. fejezet). A talajvédelmet szolgáló létesítmények szakszerű üzemeltetését és fenntartását, illetőleg a vízerózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatok megőrzését biztosítani kell.

Mivel a település területén nitrátérzékeny területek találhatóak (lásd: 3.1.2 fejezet), ezért figyelembe kell venni az 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet előírásait, mely meghatározza részletesen a helyes mezőgazdasági gyakorlat kötelező előírásait.

Évente mezőgazdasági területre szervestrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha értéket, beleértve a legeltetés során az állatok által elhullajtott trágyát, továbbá a szennyvizekkel, szennyvíziszapokkal, valamint szennyvíziszap komposzttal kijuttatott mennyiséget is. Tilos kijuttatni trágyát november 15-től február 15-ig, kivéve az őszi kalászosok

fejtrágyázását, ahol február 1-jétől a trágyakijuttatás megengedett. Tilos kijuttatni könnyen oldódó nitrogént tartalmazó trágyát a betakarítás után, amennyiben ősszel nem kerül sor újabb kultúra vetésére. Amennyiben az állatsűrűségből származóan a kijuttatott trágya nem haladja meg éves szinten a 120 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiséget, úgy a téli legeltetés megengedett. Ültetvények esetében 15%-nál meredekebb lejtésű területeken csak talajvédelmi tervben meghatározott erózió elleni védelem biztosításával juttatható ki trágya. Hígtrágya nem juttatható ki 6%-os terepesés felett, kivéve csúszócsöves (csőfüggönyös) eljárással, melynek alkalmazása 12%-ig megengedett. Injektálási technológia 17% meredekségig alkalmazható. Műtrágya 12%-nál meredekebb lejtésű terület talajára csak haladéktalan bedolgozás mellett juttatható ki, kivéve a fejtrágyázás műveletét. 17%-nál meredekebb lejtésű területre trágya nem juttatható ki. Fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajra trágya nem juttatható ki. A trágyázás során a tápanyagok közvetlenül vagy közvetve, beszivárgás vagy erózió útján sem juthatnak a felszíni vizekbe.

Ennek érdekében nem juttatható ki:

a) műtrágya felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában;

b) szervestrágya:

ba) tavak partvonalától mért 20 méteres sávban,

bb) egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban; a védőtávolság 3 m-re csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 m-nél nem szélesebb és 1 ha-nál kisebb területű,

bc) forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben.

A mezőgazdasági területen a tápanyag-gazdálkodás tervezése során a kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a természetett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított termésszintjéhez tartozó tápanyagigényét. Hígtrágya, trágyalé kizárólag műszaki védelemmel ellátott tartályban vagy medencében tárolható. A tárolótartály, medence anyagát úgy kell megválasztani, hogy az a korrózióknak ellenálljon, élettartama legalább 20 év legyen. Istállótrágyát szivárgásmentes, szigetelt alapú, a trágyalé összegyűjtésére is alkalmas gyűjtőcsatornákkal és aknával ellátott trágyatárolóban kell tárolni. A trágyalé a hígtrágyával azonos módon használható fel, vagy az istállótrágyára visszaöntözhető. Az istállótrágya-tároló kapacitásának elegendőnek kell lennie legalább 6 havi istállótrágya tárolására.

Talajok védelme és fenntartható használata		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
• A talajok termékenységének a védelme, a talajdegradációs folyamatok mérséklése. • A termőföld mennyiségi és minőségi védelme.	• A termőföld és talajvédelmi előírások betartásának ellenőrzése. • A talajvédelmi ismeretek terjesztése a szaktanácsadási, oktatási rendszer keretein belül. • A beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása. • A természet és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése. <u>Monitoring mutatók:</u> • Szennyezett talajok kiterjedése (TIM) • Az agrár-környezetgazdálkodással támogatott területek kiterjedésének alakulása.	Az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó szaktanácsadási rendszer fenntartása Lehetőség szerint az erdőterület, zöldfelület növelése	folyamatosan	képviselő testület, Vagyonkezelő és Vízmű Kft.

6.7 ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

Az emberi tevékenység következtében a légkörbe került és felhalmozódott üvegházhatású gázok hatása, a napjainkban tapasztalható éghajlatváltozásban már megjelent. A megváltozó hőmérsékleti és csapadékviszonyok, egyes szélsőséges meteorológiai jelenségek, veszélyeztetik a lakosság életminőségét, környezeti értékeinket. A már elkerülhetetlennek tűnő változásokra fel kell készülni, egyrészt a káros hatások mérséklésével, másrészt az alkalmazkodási képesség erősítésével. A nemzeti stratégiai célkitűzéseket, intézkedéseket, a kétévente elkészülő Nemzeti Éghajlatváltozási Program tartalmazza, amihez a helyi, települési Környezetvédelmi Program célkitűzéseit is igazítani kell.

A legfőbb célkitűzések a következők:

- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése.
- Energiahatékonyság, és energiatakarékosság növelése.
- Növényborítottság növelése az üvegházhatású gázok megkötésére.
- A kedvezőtlen hatások elleni védekezési rendszer hatékonyságának fejlesztése.

6.7.1 KÖZLEKEDÉS

Egyre több a lakossági tulajdonú gépjármű, egyre több a megtett kilométer. A kereskedelmi tevékenység, a tranzit szállítások mértéke is megnőtt. Fontos feladat a környezetkímélő, energiahatékony közlekedési rendszerek elterjesztése.

6.7.2 TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁK ELLENI VÉDEKEZÉS

A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, pusztító hatásúak. A lakosság széles rétegét érinthetik, összetett jellegűek. A belvízrendezés a település közigazgatási területén kiemelt jelentőségű feladat kell, hogy legyen a jövőben.

6.7.3 ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az energiaárak emelkedése és a fenntartható energiahasználat miatt a jövőben indokolt energiatakarékossági intézkedések végrehajtása, illetve alternatív energia felhasználása. Az önkormányzati intézmények és a háztartások fenntartható energiagazdálkodásának elősegítése és támogatása jövőben is nagy szerepet kaphat (uniós források igénybe vétele, NEP pályázatok, Panel program stb.).

Természeti katasztrófák elleni védekezés		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A károk megelőzése, csökkentése. - A védekezésben együttműködő szervek kapcsolatának javítása.	- Helyi környezeti károk kezelése. <u>Monitoring mutatók:</u> - Vészhelyzet esetén, a hatékonyság színvonala.	A Környezetbiztonsági Konceptió részét képező veszélyhelyzetekre vonatkozó tervek felülvizsgálata	folyamatosan	képviselő testület
Közlekedés		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés, kibocsátás csökkentése. - A távolsági közösségi közlekedés versenyképességének növelése.	- Fenntartható közlekedésszervezés - A közösségi közlekedési rendszer infrastruktúrájának, állapotának javítása, a szolgáltatási színvonal fejlesztése. - A meglévő közlekedési infrastruktúra környezetbarát átalakítása. <u>Monitoring mutatók:</u> - Kerékpárút hosszának alakulása. - Közúti közlekedést igénybe vevő lakosság létszáma.	Kerékpár-hálózat fejlesztése: Közösségi közlekedés infrastruktúrális fejlesztése A járdák és a meglévő utak korszerűsítése, a szilárd burkolatok karbantartása Parkolók létesítése	2012.05.31. I. szakasz átadása folyamatosan	képviselő testület, polgármester
Energiagazdálkodás		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
- Az energiafelhasználásban a megújuló energia részarányát növelni kell. - Energiatakarékos tervek végrehajtása helyi szinten.	- Az intézmények energiatárolásának növelése (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, épületszigetelés). - Megújuló Energiaforrási Program helyi kidolgozása (helyi megújuló erőforrások, biomassa, nap-, szél-, geoenergia felhasználása.) <u>Monitoring mutatók:</u> - Energiafelhasználás arányának, mértékének alakulása. - Zöldenergiái beruházások száma.	Az intézmények energetikai fejlesztési lehetőségeinek feltárása, energetikai felülvizsgálati dokumentáció elkészítése Önkormányzati fenntartású intézmények energetikai fejlesztése	óvoda és iskola felújítása megtörtént	képviselő testület, polgármester

6.8 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladékgazdálkodás feladata, hogy hozzájáruljon a természeti erőforrások felhasználásának a csökkentéséhez, felhasználásuk hatékonyságának a növeléséhez, a fenntartható gazdálkodáshoz. A települési hulladékgazdálkodás kereteit, a hat évre szóló, Helyi Hulladékgazdálkodási Terv tartalmazza. Stratégiai célkitűzés a keletkező hulladékmennyiség növekedésének a megakadályozása megelőző intézkedésekkel, valamint a képződő hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítása, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása.

Főbb célkitűzések:

- Az évente képződő hulladék mennyisége ne növekedjen.
- A hasznosítás mértéke növekedjen a csomagolási és biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmú hulladékok körében.

6.8.1 MEGELŐZÉS

Az egyik alapvető célkitűzés a cső-eleji megoldás, a képződő mennyiségek csökkentése, a kisebb anyagfelhasználás, a hatékonyabb használat kialakítása. Célkitűzés, hogy a háztartásokban a keletkező települési szilárd hulladék mennyisége, ne haladja meg a napi 1 kg/fő mennyiséget. Nagyobb hangsúlyt kell tenni a jövőben a házi és közösségi komposztálási lehetőségekre. Az önkormányzat feladata tájékoztató kiadványok készítése, vagy a helyi médián keresztül cikksorozat megjelentetése a komposztálás alapismereteiről, módjáról, előnyeiről.

6.8.2 HASZNOSÍTÁS

A fenntartható fejlődés egyik feltétele, a keletkező hulladékok termelésbe, ezen keresztül pedig a fogyasztásba történő visszavezetése. A szelektív hulladékgyűjtő konténerek állapotát fel kell mérni, indokolt esetben új gyűjtőket szükséges kihelyezni.

6.8.3 ÁRTALMATLANÍTÁS

A megelőzés, és hasznosítás után is megmaradó hulladékok, környezetkímélő ártalmatlanításáról gondoskodni szükséges. 2009. év júliusától nem üzemelhet, a korszerű műszaki követelményeket nem teljesítő lerakó. Az önkormányzat feladata -a közszolgáltató bevonásával - a lakossági veszélyes és elektronikai hulladékgyűjtési akciók megszervezése, valamint a lomtalanítási akció szervezése.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
Megelőzés				
- A települési szilárd hulladék képződésének megelőzése. - A házi és közösségi komposztálás elterjedése.	- A házi és helyi komposztálási technológiák megismertetése a lakossággal. - A fogyasztás mérséklését ösztönző kampányok folytatása. - Komposztálás <u>Monitoring mutatók:</u> - A házi komposztálásba bekapcsolódott háztartások számának alakulása.	Tájékoztató kiadvány készítése vagy helyi médián keresztül cikksorozat megjelentetése a komposztálás alapismereteiről, módjáról, előnyeiről	folyamatosan	képviselő testület
Hasznosítás				
A szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúrájának biztosítása.	- A gyártói felelősségi körbe tartozó hulladékok (csomagolóanyag, akkumulátor, elem, elektronikai hulladék, gumiabroncs) lakossági begyűjtő rendszerének fejlesztése. <u>Monitoring mutatók:</u> - Begyűjtött hulladékok körének és mennyiségének alakulása.	Lakossági komposztálás támogatása, komposztálási projekt kidolgozása (lakóövezetekben ellenőrzött komposztálás megindítása)	lehetőség szerint	képviselő testület
Ártalmatlanítás				
A lerakott hulladék mennyiségnek, valamint szervesanyag tartalmának csökkentése.	- A papír és biohulladékok eltérítése a lerakástól. - Az illegális hulladéklerakás ellenőrzése. - A köztisztaság-védelem fejlesztése <u>Monitoring mutatók:</u> - Illegális lerakók számának alakulása - Köztisztaság minősége	Lakossági veszélyes és elektronikai hulladékgyűjtési akció megszervezése	évente 1 alkalommal	képviselő testület

7. A megvalósítás eszközei

Az előző pontban meghatározott célok, feladatok megvalósítása érdekében ki kell építeni a szükséges eszközrendszereket.

A legfontosabb általános eszközrendszerek a következők:

- A Program sikerének egyik alapfeltétele a megfogalmazott célokra épülő, és az átfogó intézkedési feladatok megvalósulását ellenőrző Beszámoló elkészítése.
- A fenntartható fejlődés települési szinten történő megvalósításának egyik leghatékonyabb eszköze a lakosság szemléletformálása.
- A korszerű környezetgazdálkodás beépítése az önkormányzati intézmény tevékenységébe. (Engedélyeztetési eljárások, tervezés, stb.)
- Környezeti állapotregisztráló, megfigyelő rendszerek üzemeltetése, adatbázisok (TEKIR) létrehozása szükséges. Az üzemeltetett adatbázisok lehetőséget adnak arra, hogy a település környezetében beállt változásokat nyomon lehessen követni, a beavatkozásokat időben meg lehessen tenni.
- Saját és külső források megteremtése. A külső források megszerzéséhez pályázatokat kell készíteni. A legtöbb esetben a pályázatok saját részt követelnek meg, ezért az önkormányzat feladata, a rendelkezésre álló anyagi forrásokból a saját rész elkülönítése.

7.1 PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, BESZÁMOLÓ KÉSZÍTÉSE

A Program sikere attól függ, hogy a benne foglalt célok és átfogó intézkedések, miként kerülnek a gyakorlatba átültetésre, feldolgozásra, konkrét cselekvési stádiumba. Ennek egyik feltétele a Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, Beszámoló készítése. Ki kell jelölni egy felelős személyt, aki a Környezetvédelmi Programban megfogalmazott szükséges intézkedések, cselekvési programok megvalósulását nyomon követi. Itt fontos szempont a prioritások felállítása, valamint a folytonosság biztosítása az egyes feladatok elvégzése során.

A felelős személynek Beszámolót kell tartania a cselekvési programok megvalósulásáról. Az első Beszámoló elkészítésének határideje, a Környezetvédelmi Program elfogadásától számított 1 év. A későbbi Beszámolók összeállításánál a felelős személy feladata, a monitoring mutatók nyomon követése. A Környezetvédelmi Programot kétfévente javasolt felülvizsgálni.

7.2 SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A Környezetvédelmi Program megvalósításában nagy szerep hárul a helyi társadalom tagjaira, szervezeteire. A környezetvédelmi, természetvédelmi és a területfejlesztési törvény, valamint a Nemzeti Környezetvédelmi Program vonatkozásában sajátos feladatai vannak az önkormányzatnak.

A környezetvédelmi ismeretek, a környezettudatos magatartásforma kialakítása, az ökológiai szemlélet a társadalom minden tagja számára elengedhetetlen a *fenntartható fejlődés* irányába való előrelépés igénye miatt. Az oktatás, képzés, tájékoztatás feladata, hogy az emberek számára világossá tegye az egyes döntéseik környezeti következményeit és a helyes megoldások módozatait. Az önkormányzatnak ebben tevékenyen részt szükséges vállalnia.

A helyi társadalom környezethez való viszonyában az országos és helyi *tömegtájékoztatási* eszközöknek döntő szerepe van. A környezetvédelmi tájékoztatás hatékonyabb formáinak alkalmazását kell elősegíteni és egyidejűleg a színvonalat növelni. A helyi társadalom szempontjából is alapvető elvárás az információhoz való jog biztosítása. Ebből a szempontból nem elegendő a környezeti állapotadatok megadása, hanem szükség van az okok, okozók tisztázására is, mert enélkül a védekezésnek korlátozottak a lehetőségei. Kiváló lehetősége a környezeti információk átadásának a Települési Környezetvédelmi Információs Rendszer (TEKIR) kialakítása.

Szükség van az *információhoz jutás* lehetőségeinek javítására. A társadalom tudatossága csak olyan körülmények között növelhető, amelynél a valóságos helyzet ismertetése a normális állapot és ez nem lehet állandó mérlegelés tárgya. A közösségek és a lakosság öntevékeny környezetvédelmi kezdeményezései számára szükséges megteremteni a háttérrel. Tudatosítani kell a helyi társadalomban, hogy a környezeti feltételek, értékek a megfelelő életminőség lényeges összetevői.

A Környezetvédelmi Program feladata olyan lehetőségek megteremtése, amelyek kihasználásával mód nyílik környezetbarát és egészséges életmódot folytatni. A társadalmi részvétel és a tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek. A megvalósítás érdekében a megfogalmazott és elfogadott Programot széles körben szükséges nyilvánosságra hozni. Elengedhetetlen a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatást helyi szinten is továbbfejleszteni. A *környezeti nevelést* már egészen kicsi korban szükséges elkezdeni. Ehhez nyújtanak segítséget a közös rendezvények, akcióprogramok, környezetvédelmi klubok, szerveződések. Hasznosnak bizonyulnak a közös ismeretterjesztő kiadványok,

előadásorozatok. Fontos egy iskolán kívüli képzési rendszer kialakítása, melyben igény szerint felnőttek is részt vehetnének.

Szélesíteni kell a Programhoz kapcsolódó *társadalmi szervezetek támogatását*. Végző soron a legfontosabb feladat a közvélemény szemléletének abba az irányba való formálása, hogy a szebb és egészségesebb környezet már belső igénnyé váljon. Ha a saját területén minden ember tesz valamit környezetünkért, akkor az előbb vagy utóbb mindenképp pozitív eredményhez és pozitív környezeti gondolkodáshoz vezet.

7.3 TERVEZÉS, ENGEDÉLYEZTETÉS

A korszerű környezetpolitika előrelátó, célorientált és integrált megközelítést, a különböző területi szintek és az ágazatok közötti egyeztetett tervezést, programkészítést és megvalósítást igényel. A környezetvédelmi törvény ennek szellemében rendelkezik a települési önkormányzat környezetvédelmi programalkotásának kereteiről és rendjéről. A törvény előírja a környezetvédelmi program legalább kétévenkénti felülvizsgálatát, értékelését, és ennek megfelelően a szükségessé váló tervezési módosításokat.

A folyamatosan alkalmazott stratégiai tervezési módszerek helyi szinten is jó lehetőséget biztosítanak a környezeti célok, prioritások és probléma-megoldási módozatok pontosabb mérlegelésére. A stratégiai tervezés alkalmas az állandóan változó külső környezet új kihívásaihoz történő alkalmazkodás elősegítésére, a környezetvédelem eszköztárát gazdagító új megoldások folyamatos elsajátítására. Ugyanakkor a számításba vehető alternatívák feltárása révén lehetőséget nyújt a különböző környezeti kockázatok csökkentésére, illetve megelőzésére, a szükséges pénzügyi források, költségvetési igények pontos megfogalmazására, az erőforrások pontos hasznosítására. Érvényesülnie kell a "szennyező fizet" elvnek. A szabályozás alapja a legtöbb esetben egy-egy helyi regionális szinten megjelenő környezeti probléma megoldása. A szabályozás hatékonyságának javítását csak akkor lehet elérni, ha a kiválasztott eszközök megfelelnek a megoldandó probléma jellegének. Hatékonysági szempontból elengedhetetlen, hogy a szabályozási rendszer bizonyos elemei tükrözzék a helyi és regionális környezeti problémák sajátosságait. Ennek érdekében folyamatosan át kell tekinteni a környezetvédelem ösztönző és finanszírozási rendszerének működését kistérségi szinten is. Helyi szinten szükséges a környezetvédelmi finanszírozási rendszer meghatározása, évente a meghatározott környezetvédelmi feladatokhoz igazított költségvetési keret meghatározása. A környezetvédelmet önálló szakfeladatként kell elismerni és számára az éves költségvetésben önálló keretet kell biztosítani. Szükséges a környezetvédelmi önkormányzati rendeletek megfelelő alkalmazása is.

7.4 INTÉZMÉNYRENDSZER FEJLESZTÉSE

A Program megvalósítása szempontjából alapvető a környezetvédelem *intézményrendszerének* helyi szinten való erősítése. E nélkül veszélybe kerülhet a fenntartható fejlődés elvének gyakorlati érvényesítése, a közérdek védelme, az önkormányzati környezetvédelmi feladatok ellátása. Elengedhetetlen bővíteni, és hatékonyá tenni a környezetvédelmi szakmai és szervezeti rendszert, elősegítve annak megfelelő működtetését a szakmai és a lakossági feladatokban való közreműködésnél. Szorosabb együttműködésre kell törekedni a társhatóságokkal, oktatási, egészségügyi intézményekkel, vállalatokkal, a lakossággal és a civil szervezetekkel.

7.5. ANYAGI FORRÁSOK MEGTEREMTÉSE

Új Széchenyi Terv

A Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) „a környezet fenntartható használata” horizontális céljának végrehajtását szolgáló operatív program. Az Operatív Programok közötti 2011-es forrásátcsoportosítás legnagyobb pénzmozgással járó változása az Új Széchenyi Terv Zöldgazdaság-fejlesztési Programját érinti. A Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) hatékony energiafelhasználást és megújuló energiafelhasználás növelését támogató konstrukcióira 160 milliárd forint kerül átcsoportosításra a Közlekedés Operatív Programból (KÖZOP). A különböző KEOP programok a nagy érdeklődés miatt mára forráshiányossá váltak. Ezért azokra a területekre kerülnek átcsoportosításra a források, ahol biztosított a gyors és hatékony felhasználásuk.

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) hét kitörési pontja biztosítja a foglalkoztatás bővítését, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtését, és hazánk versenyképességének javítását.

Kitörési pontok:

1. egészségipar,
2. zöldgazdaság-fejlesztés,
3. otthonteremtés,
4. vállalkozásfejlesztés,
5. közlekedésfejlesztés,
6. tudomány-innováció,
7. és foglalkoztatás.

A Környezet és Energia Operatív Program végrehajtására 2007. és 2013. között mintegy 4,2 milliárd euró uniós forrás (a teljes összeg közel 19 %-a) áll rendelkezésre. A Környezetvédelmi Program végrehajtása szempontjából kisebb súllyal szóba jöhetnek még az Új Magyarország Fejlesztési Terv közlekedési (kerékpárút hálózat fejlesztése), gazdaságfejlesztési (megújuló energia beruházások), és agrárfejlesztési (biomassza előállítás) komponensei is. Mindegyik operatív program esetében az uniós hozzájárulás saját forrással (önerővel) egészül ki.

Egyéb uniós finanszírozási programok

Az Európai Unió Környezetvédelmi Politikája végrehajtásának eszköze 2013-ig a „LIFE +” Program. A program által támogatható célok az alábbiak:

- Természetvédelem és biodiverzitás megőrzése,
- Környezetvédelmi politika és irányítás,
- Információ és kommunikáció.

A hétéves időszakra a program teljes költségvetése 2,1 milliárd euró. Megújuló energiák hasznosításának támogatására hozták létre az „Intelligent Energy for Europe” programot, amely a korábbi „SAVE”, „ALTENER” és „STEER” kezdeményezések összeolvasztásával jött létre.

A program céljai:

- Energia hatékonyság és az energiaforrások ésszerű használatának elősegítése,
- Új és megújuló energiaforrások felhasználásának, illetve az energiaforrások diverzifikációjának támogatása,
- Az energia hatékonyság, illetve új és megújuló energiaforrások felhasználásának szélesítése a közlekedési ágazatban.

Környezetvédelmi innováció támogatására források állnak rendelkezésre az EU 7-es Kutatási Keretprogramjában.

A Keretprogram prioritásai:

- Klímaváltozás, környezetszennyezés és környezeti kockázatok,
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás,
- Környezetvédelmi technológiák,

Egyéb források

Számos környezetvédelmi és energetikai, illetve energia hatékonysági beruházás üzleti alapon is megtérül. Jelenleg előkészítés alatt áll egy az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) által nyújtott hitelkeret, mely a hazai önkormányzatok energia hatékonysági beruházásait finanszírozza. A környezetvédelmi törvény külön fejezetben rögzíti a környezetvédelem gazdasági alapjait. A Nemzeti Környezetvédelmi Program által meghatározott gyakorlatot célszerű helyi szinten is folytatni, azaz a környezetvédelmi program esetében az éves költségvetés bizonyos hányadát közvetlen környezetvédelmi célokra évente meg kell határozni. Az elérhető pályázati forrásokat ki kell egészíteni a saját forrásból megteremtett önrésszel.

A települési Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok ellátásához szükséges pénzeszközöket az alábbi módon lehetséges biztosítani:

- A környezetvédelmi dologi kiadásokra (tanulmánytervek készíttetése, mérések, állapotfelmérések, környezeti és környezet-egészségügyi adatok nyilvántartása, informatikai háttér biztosítása stb.), mint szakfeladatra, évente külön költségvetési keretet kell meghatározni.
- A környezetvédelmi célú fejlesztésekre, nagy beruházásokra évente külön fejlesztési keretet szükséges biztosítani, mely a programból fakadóan prioritási sorrendben finanszírozza a legégetőbb környezetvédelmi beruházásokat.
- Önkormányzati Környezetvédelmi Alap fenntartása
- Negyedik pénzügyi forrásként megfontolandó környezetvédelmi alapítvány(ok) létrehozása, melyhez a magánszemélyek a személyi jövedelemadójuk 1 %-ának felajánlásával járulhatnak hozzá.
- Fontos a hazai és nemzetközi környezetvédelmi célú pályázati lehetőségek folyamatos figyelemmel kísérése (pl.: EGT, Norvég Finanszírozási mechanizmus) A pályázati támogatások igénybevehetősége érdekében a szükséges önrész biztosításával számolni kell.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik alapvető feltétele volt, hogy a tervezési és finanszírozási rendszert az EU szabályoknak megfelelően kell kialakítani, oly módon, hogy az megfeleljen az EU társfinanszírozást nyújtó strukturális és kohéziós alapok által megszabott követelményeknek is.

Irodalomjegyzék

- 1./ Agrár-környezetgazdálkodási Információs Rendszer adatszolgáltatása (2010. év)
- 2./ ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának tájékoztatója., Fodor József" Országos Közegészségügyi Központ Országos Közegészségügyi Intézete (2008. év).
- 3./ Complex CD jogtár, KJK-KERSZÖV.
- 4./ Vidékfejlesztési Minisztérium adatbázisa (2008-2010. év)
- 5./ Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatszolgáltatása (2010. év).
- 6./ Magyarország kistájainak katasztere I-II., (MTA Földrajztudományi Kutató Intézet 1990.)
- 7./ III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014. év).
- 8./ Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatszolgáltatása (2008-2010. év)
- 9./ Parlagfű-mentesítési program, Összeállította: Dr. Farkas Ildikó, Magyar Donát, Erdei Eszter; „Fodor József” Országos Közegészségügyi Központ Országos Közegészségügyi Intézete (2007. év).
- 10./ KSH Statisztikai Évkönyve (1990-2010. év).
- 11./ Vízügyi Adatbank, VITUKI Zrt.
- 12./ Vízyűjtő-Gazdálkodási Terv (VKKI)
- 13./ Településrendezési Terv
- 14./ Hulladékgazdálkodási Terv (Zöldövezet 2010. év)
- 15./ A Szilas-patak ökológiai és vízminőségi vizsgálata (Marusnik Tünde)
- 16./ Pest Megye III. Környezetvédelmi Programja (2009-2013)